

Znaczny Obywatel.

2 rub.

~~Historya pol. 5848.~~

1807.H

1807

C P PP

Cette Livre

Cette Livre appartient a
Mr M

BULLE, BREVIA,

Y

LISTY OKOLNE PAPIESKIE,

Tudzież Kongregacyi Dekreta,

Obrządkowi Greckiemu Ziednoczonemu służące: z rożnych Xiążek,

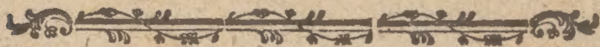
Tudzież Bullaryuszu Benedykta XIV. zebrane,

z Łacińskiego Języka na Polski przełożone.

Z Przydatkiem powinności i obowiąskow XX. Parochow i jnnych Kapłanow,

Z

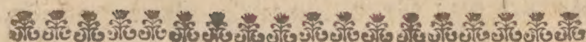
Synodu Zamoyskiego Ruskiego Prowincyalnego wyiętych.

Wydrukowane w SUPRASLU w Drukarni Uprzywilejowaney XX. Bazylianow:

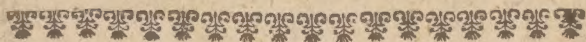
Za Wiadomością i Pozwoleniem P. K. J. K. Mći: Białostockiey.

Roku 1799.

Trzymaycie podania, ktòrych nauczyliście ſię, czyli przez mowę, czyli przez liſt naſz:

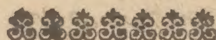
S. Paweł w Liście 2. do Teſsalon.

OPus intitulatum — Bullæ, Brevia, nec non Epistolæ Encyclicæ Summorum Pontificum, & Congregationum Decreta, Ritui Græco - Unito inservientia --- ex libris Authenticis tum Bullario Benedicti XIV. è latino idiomate in linguam Polo*nicam translata & in unum collecta: jussu* Perillustris *Reverendissimi Domini*, THEODOSII WISŁOCKI Abbatis Supräsliensis, *Vicarii in Spiritualibus, Officialis Metropolitani, & Brestensis Lithvaniæ; attentè & diligenter legi, nihilq; dissoni in eadem translatione adverti, imo plenè cum suis Originalibus Latinis concordari. Excerpta etiam Synodi* Pro*vincialis Ruthenæ Zamoyscianæ, in Annô* 1720. *celebratæ, eidem operi annexa; ex* libro *ejusdem Synodi in lingua* Polonica *edito fideliter & consonè descripta esse attestor. Ideo opus hoc non solum curam Animarum habentibus, sed & omnibus aliis in eodem ritu existentibus, per utile ac necessarium fore existimo, si typis mandari possit. Datum in Suprasl Die* 26. *Junij* 1799. *Annô.*

P. Ambrosius Szumiłowski
O. S. B. M. Theologus. *mp.*

JM-

JMPRIMATUR

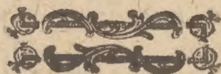
Requiſito tamen conſensu Cameræ Scræ R. Maieſtatis.

THEODOSIUS

WISŁOCKI

O. S. B. M. Abbas Supraslienſis, Officialis Metropolitanus, & Breſtensis Lithvaniæ.

mp:

Bulla Leona X. Łaſki od tegoż Papieża Grekom nadane, zawieraiąca.

Leo Papież X. Na wieczną rzeczy pamięć.

Dowiedzieliśmy ſię, iż lubo dawniey na Koncylium Florenckim za czaſow Eugeniuſza Papieża IV. Poprzednika naſzego odprawionym, na ktorym pomiędzy wielą Xiążętami i Prałatami, Ceſarz podowczas Grecki, i wielu innych Prałatow Narodu Greckiego dla ziednoczenia Wſchodniego Grekow Kościoła z Rzymſkim było przytomnych, a ktore ziednoczenie tak dawno od Poprzednikow naſzych Papieżow Rzymſkich i całego Chrześciańſtwa było pożądane: między innemi urządzeniami przez wyżey wſpomniane Koncylium uſtanowiono i pozwolono zoſtało, aby Narod pomieniony, przy niektorych ich

obrząd-

obrządkach i zwyczaiach, które się iedności niesprzeciwiaią był zachowany; to iest: aby Xięża na Kwaszonym Chlebie celebrować, i inną formą iakiey używa Kościoł Rzymski Chrzcić, to iest: Chrzci się sługa Boży, w Imię Oyca, i Syna i Ducha Swiętego, Amen. tudzież iżby maiący powołanie do Stanu Kapłańskiego, w stanie Małżeńskim przed przyięciem stopniow Kapłańskich zaszłym zostawać, brody niegolić, i Nayswiętszy Sakrament pod dwoma przymiotami wszystkim, a nawet nieletnim, (*) rozdawać mogli. Jednakże Biskupi mieyscowi Łacińscy Narod tenże w wyżey wspomnionych ich Obrządkach i zwyczaiach w mieyscach gdzie ciż Grecy przebywaią, ustawicznie kłocą, i niespokoynym czynią, przymuszaiąc: aby Dzieci i inni podług ich Obrządku ochrzczeni, powtórnie według Obrządku Rzymskiego Kościoła byli Chrzczonemi; nad to że Sakramentu pod dwoma przy-

(*) Zwyczay dawania małoletnim Kommunij zniesiony przez Synod Zamoyski, czytay Paragraf trzeci o Eucharystyi, w tym że Synodzie.

przymiotami wſzyſtkim a nawet małoletnim rozdawać, ani brody noſić, ani na kwaſzonym Chlebie celebrować, ani będącym wſtanie Kapłańſkim w Małżeńſtwie zoſtawać nie ieſt wolno, rozgłaſzaią. Z przyczyny ktòrey i innych, codziennie w ludziach ròżne pogorſzenia ſwòy biorą początek, i tę, gdyby takowym zdrożnościom przez nas i Stolicę Naſzą zaradzono niezoſtało, coraz bardziey byłyby pomnażane; My więc uważaiąc iak wiele na tym zależy aby pomienione ziednoczenie z wielką ſtarannością ukończone, i od Rzymſkich Papieżòw upragnione, w ſwoiey było zachowane trwałości, i tych że Greków wzmiankowanym nieſpokoynościom i przeſzkodom zapobieżono zoſtało, tudzież aby obrządek i zwyczaie w ich Kościołach i gdzie indziey zachowywane, podług dawnych ich uſtaw były trwałemi; zwłaſney naſzey woli, a nie za czyią prożbą, lecz z ſzczerey ſzczodrobliwości, oraz z pewney naſzey wiadomości, i zupełności władzy Apoſtolſkiey, aby pomienionym Grekom tak Prałatom iako i innym oſobom Narodu Greckiego, i każdemu z nich, ich obrząd-

ku

165

ku i zwyczaiów (iak wyżey wyrażono) używać i oneż zachowywać, Mſze i inne do ſłużby Bożey należące Nabożeńſtwa, podług ich dawnego zwyczaiu odprawiać, tudzież Arcy-Biſkupom, Biſkupom, i innym Prałatom Greckim między temiż Grekami, gdzie Arcy-Biſkupi, Biſkupi, i inni Prałaci Łacińſcy ſwoię maią Jurýzdykcyą, powinności Biſkupie z wſzelką wolnością odbywać; oraz z powodu zachowywanego obrządku i zwyczaiòw, aby tak przez Biſkupów Łacińſkich i Prałatòw, choćby też mieyſcową Juryzdykcyą maiących, i tymczaſowych Panòw do Sądu ſobie obcego pociągani niebyli, niemniey Klerykom Greckim i innym oſobom Narodu Greckiego, z ktòrychkolwiek ſtron przychodzącym, w mieyſcach gdzie Arcy-Biſkupi, Biſkupi oraz inni Prałaci Łacińſcy znayduią ſię, tak od Grekòw, iako i Łacińſkiego obrządku ludzi, jałmużny proſić, i onęż odbierać wolno było, zwłaſney ròwnież naſzey woli, i wiadomości ninieyſzym Liſtem naſzym pozwalamy. Nad to iż żaden Arcy-Biſkup lub Biſkup Grecki, Klerykòw Łacińſkiego obrządku, Łacińſki-

ſki podobnież Arcy-Biſkup lub Biſkup choćby mieyſcowy, Kleryków Greckich na Kapłańſtwo święcić niebędą mogli ani powinni. W Dyecezyi w ktòrey Łacińſki i Grecki obrządek zachowuie ſię, a tylko w niey Arcy-Biſkup lub Biſkup obrządku Łacińſkiego znayduie ſię ten że Arcy-Biſkup lub Biſkup, do ſpraw i intereſsòw Greckich, Wikaryuſza Obrządku Greckiego, Grekom tamże mieſzkaiącym znanego, albo za wiadomością ich albo przez nichże ſamych wybranego, z przyczyny, iż w obrządku Greckim wychowany lepiey zna Greckie zwyczaie, niżeli Łacińſki obrządek trzymaiący, ich koſztem utrzymywać mianego wyznaczyć ma. Do ſpraw podobnież z appellacyi do Metropolity przychodzących, ieżeliby Metropolita nie był obrządku Greckiego, Łacińſkiego obrządku Metropolita, Sędziego z obrządku podobnież Greckiego naznaczyć będzie obowiązany. Nad to gdy w Kościołach Parafialnych Greckich z ſtarodawnego i dotąd zachowywanego obrządku, Mſza iedna tylko na dzień odprawowana bydź zwykła, niektòrzy iednak Xięża Łacińſkiego obrządku, od

wła-

właſnych ſwych Kościołów oddalaiąc ſię, dla czynienia pomienionym Grekom przykrości, i przeſzkadzania ich w tey mierze obrządkowi i zwyczaiom, z powodów w cale niewiadomych i nagannych, w Kościołach Greckich, pomimo zezwolenia tych że Greków, Mſze i inne ieſzcze podobno nabożeńſtwa odprawuią, dla czego częſtokroć Grecy, ſłuchania Mszów świętych w dni świąteczne i inne, nie bez znacznego ſwego umartwienia bywaią pozbawieni. My więc dla zapobieżenia takowym zgorſzeniom, i zaradzenia nadal podobnym przykrościom, Xiężom pomienionym obrządku Łacińſkiego, aby napotym Mſzy i innych Nabożeńſtw w Kościołach Greckich nieodprawiali, urzędom zaś które i iakie ſą, aby tym że Xiężom Łacińſkiego obrządku do tego w żaden ſpoſob niedopomagali przykazuiemy; tudzież aby ceremonij i zwyczaiów Greckich na wzmiankowanym Koncylium Florenckim lub kiedy indziey potwierdzonych i przyiętych, wyśmiewać lub onęż odrzucać albo naganiać nie było wolno. --- Gdzie dwóch znayduie ſię Biſkupów mieyscowych, ieden

Gre-

Greckiego a drugi Łacińskiego obrządku, iako to w Cefalonii, Koryncie, i innych podobno mieyscach: Biskup obrządku Łacińskiego, nad osobami Duchownemi i Swieckiemi Greckiego obrządku, tudzież innemi rzeczami z iakieykolwiek przyczyny do Juryzdykcyi i władzy Biskupa Greckiego należącemi, żadney władzy i mocy przywłaszczać sobie niepowinien, lecz Biskup Łaciński, obrządku Łacińskiego, Grecki zaś Greckiego obrządku, rząd i staranie miec, oraz Juryzdykcyą oddzielnie sprawować powinni. Nad to aby Xięża Łacińskiego obrządku w Kościach Greckich celebrować, ani przy pogrzebach, szlubach, chrzstach, i innych Greckich tak publicznych iako i prywatnych aktach znaydować się, i do nich się wdawać nieważyli; bez wyraźnego Grekow wezwania i zaproszenia. Klerykom i Xieżom Swieckim, tudzież Zakonnikom Greckim, ich Kościołom, Klasztorom, i Dobrom wszelkim: wszystkie Przywilcie, wolności, Łaski, i nadania, służyć maią zarowno, tak iak są Xięźom, Klerykom, i Zakonnikom obrządku Łacińskiego, ich Kościołom, Klasztorom i Dobrom, al-

bo z Prawa albo z zwyczaiu nadane. Opaci i Mnichy Greckiego obrządku, ich Klaſztory i Dobra wſzelkie, wſzyſtkich Przywileiów, wyłączeń, pozwoleń, łaſk, i doſtoieńſtw w Bulli... Morze wielkie nazwaney wyrażonych; Zakonowi Braci Mnieyſzych, ich Klaſztorom, mieyſcom czyli Konwentom, tak przez wyżey wzmiankowaną Bullę, iako i innemi czaſy pozwolonych, używać, i onemi zaſzczycać ſię będą mogli. --- Wdowy podobnież po zmarłych Xiężach lub Klerykach Greckich pozoſtałe, w czyſtości podług obrządku Greckiego żyiące, tych że ſamych Praw, ſwobod, łaſk, i Przywileiów używać będą mocne, które im za życia ich Mężowi ſłużyć mogły, z równey że przyczyny, władzy, wiadomości, i mocy, pozwalamy. A tak Arcy-Biſkupom, Biſkupom, i innym Prałatom, Xiężom, i Klerykom obrządku Łacińſkiego, i wſzyſtkim innym, to ieſt: Prałatom więkſzym pod karą zakazania ſprawowania Ofiar i obrzędow Swiętych, innym zaś pomnieyſzym pod karą Exkommuniki zapadłego wyroku, oddaleniem od Beneficyów Kościelnych które trzymaią, i

uzna-

uznania za niezdolnych do otrzymania na potym innych, w ktòre przez nas zagrożone kary, przeciwnie czyniący, zaraz po dopełnionym uczynku podpadać maią; rozkazuiemy: ażeby ninieyſzy Liſt naſz, i wſzyſtko co w nim ieſt wyrażono, nienaruſzenie zachowywali: a podług uſtaw ninieyſzych wſzyſcy i ktòrzykolwiek Sędziowie; tak w Sądach zadwornych Rzymſkich, iako i innych, w któreykolwiek inſtancyi, ſądzić i decydować będą obowiązani, pod nieważnością przeciwnych wyrazom Liſtu tego wyrokòw.

Nad to ſzanownym Braciom naſzym Kaſertańſkiemu i Aſkulańſkiemu Biſkupom, ninieyſzym liſtem naſzym polecamy, oraz w mocy Poſłuſzeńſtwa Swiętego onymże przykazuiemy, iżby pilną o tym mieli pieczołowitość, oraz wſzelkiey ſwey dokładali ſtaranności, aby wzmiankowani Grecy tak Xięża, iako też Klerycy i Zakonnicy, niemniey Swieccy ludzie, i inne oſoby Narodu Greckiego, łaſk, pozwoleń, Przywileiòw, i nadań, teraz onymże dozwolonych, ſpokoynie na zawſze używać mogli, i używali, bez wſzelkiey od ko-

goż-

gożkolwiek przeszkody. Poskramiaiąc nieposłusznych karami powyżey wyrażonemi, i innemi; bez dozwolenia wszelkiey appellacyi, czyli odwołania się do wyższego Sądu: z użyciem nawet pomocy Swieckiey, ieżeliby tego wymagała potrzeba, Do uskutecznienia na koniec tego wszystkiego, co w ninieyszym Liście iest wyrażono, niemaią przeszkadzać żadne Konstytucye i Dekreta Apostolskie, iako też Prowincyalne i Synodalne ustawy; a nawet ustawy i zwyczaie przysięgą Kościołow, i utwierdzeniem Apostolskim wzmocnione, i inne iakiekolwiek. Ponieważ zaś trudną byłoby rzeczą, aby nínieyszy Oryginalny List nasz w każdym z osobna mieyscu był okazywany, i tam że przesyłany, chcemy, i z podobnychże pobudek przykazuiemy, aby Kopiom i przepisaniom listu tego, przez iakiego Publicznego Pisarza uczynionym, i pieczęcią Osoby na godności Kościelney zostaiącey stwierdzonym; taż sama tak w Sądzie, iako i w innym mieyscu dana była wiara, iaka dana byćby powinna, gdyby sam oryginał był okazany. Dan w Rzymie u Swiętego Piotra, pod

pier-

pierścieniem Rybaka, Dnia XVIII. Maia 1521. Papieſtwa naſzego Roku IX.

Ewangelista.

Brewe Pauła V. o nie odmienianiu Obrządku.

Paweł V. Papież, Na wieczną rzeczy pamiątkę.

Zwykł Papież Rzymſki z baczney ſwey przezorności, wątpliwości i oboiętności wſzełkie ieżeli iakowe z Liſtòw i rozrządzeń od Stolicy Apoſtolſkiey wydanych pochodzą: oznaczaiącym ſwym wyrokiem znoſić i rozwiązywać; wydaiąc urządzenia takie iakie, po należytym okoliczności, czaſu, i oſob, rozważeniu; naydogodnieyſzemi bydź okazuią ſię. Lubo świętey pamięci Klemens Papież VIII. Poprzednik naſz, niegdy Michała Arcy-Biſkupa oraz Metropolitę Kijowſkiego Halickiego i Całey Ruśi, a wraz z nim wielu innych Kraiu tego Biſkupòw, i innych w òw czas wymienionych, z wſzyſtkim ich Duchowieńſtwem, i ludem Narodu Ruſkie-

ſkiego, ktòrzy z Kościołem niemieli wſpołeczności, w poczet Kościoła Katolickiego i do iedności Swiętego Kościoła Rzymſkiego, pod pewnemi warunkami, przyiął, przyłączył, i wcielił, iak z Liſtu tegoż Klemenſa Poprzednika naſzego w Rzymie u S. Piotra Roku wcielenia Pańſkiego MDXCV. 10. Stycznia Papieſtwa Jego Roku IV. datowanego iaśniey okazuie ſię. Gdy iednak z proźb w imieniu Szanownego Brata Jozefa teraźnieyſzego Arcy-Biſkupa Kijowſkiego i Halickiego. (*) Nam przeſłanych zoſtaliśmy uwiadomionemi, iż

(*) Unia w Kraiach Ruſkich do Kròleſtwa niegdy Polſkiego należących, trwała aż do smierci Jozefa Sołtana Arcy-Biſkupa Kijowſkiego, oraz Metropolity Całey Ruśi, wraz z Alexandrem Chodkiewiczem Fundatora Klaſztoru Supraślſkiego, to ieſt: do Roku 1520. Michał z Domu Rachoża Arcy-Biſkup Kijowſki, i Metropolita, odnowił onęż w Roku 1588. a poźniey potym do Klemenſa VIII. Papieża wyſłał Poſłów Hipacyuſza Pocieja Włodzimierſkiego, i Brzeſkiego Litewſkiego, oraz Cyrylla Terleckiego Łuckiego i Oſtrogſkiego Biſkupòw, Hipacyuſz Pociey był naſtępcą po Michale Racho-

iż znayduią ſię tacy, którzy albo rzeczy niewiadomi, albo od innych w opacznę mniemanie i błąd wprowadzeni, rozumieią, i za pewną rzecz zatwierdzaią, iakoby Kościoł Rzymſki przez wſpomnione ziednoczenie, ich obrządki i Ceremonie, przy odprawianiu Nabożeńſtw i Adminiſtrowaniu Sakramentów zachowywać ſię zwykłe, znieść, i uchylić, zamyslał, i żądał: z przyczyny ktòrey ròżne pogorſzenia dzieią ſię: Dla czego My, z obowiąſku Paſterſtwa naſzego, opacznym takowym mniemaniom zapobiedź uſilnie pragnąć, chcąc oraz aby podobny błąd zupełnie z umyſłòw ludzkich zoſtał wykorzenionym, i wyſtępki z tąd wynikaiące uſtały: ſtoſownie do proźb w jmieniu tegoż Jòzefa Arcy-Biſkupa nam podanych, deklaruiemy, i oznaczamy: iż nie było i nie ieſt zamiarem Kościoła Rzymſkiego, iżby przez wſpomnione złączenie

Rachoża, potym zaś obiął rządy Metropolii, Józef Welamin Rucki, o których to Breve Pawła V. wſpomina. Czytay obſzerniey o tym --- Dzieie Kościoła Polſkiego --- w Warſzawie 1793. Roku przez Xiędza Oſtrowſkiego S. P. wydane.

i przyięcie do Unij, obrządki i Ceremonie świętę ktorych Biſkupi Ruſcy i Duchowieńſtwo, podług podania Oycòw Swiętych Greckich, przy Nabożeńſtwach, Mſzach Swiętych, oraz rozdawaniu Sakramentòw, i innych powinnościach używaią, kiedy tę prawdzie i nauce Wiary Katolickiey, i przyiętey Unij nie ſą przeciwne; znoſić i uchylać miał: owſzem iak z wyżey wzmiankowanego Liſtu Klemenſa, i wyrazòw Koncylium Florenckiego, tudzież uſtaw Kollegium Greckiego, w Mieście Naſzym będącego, do ktòrego przyiąć miani Alumni o zachowywaniu pomienionego obrządku i ceremonij przyſięgę wykonywaią; okazuie ſię; tęż obrządki i ceremonie, przy wſpomnionym złączeniu, wzmiankowanym Biſkupom Ruſkim i Duchowieńſtwu, nienaruſzenie przez Stolicę Apoſtolſką zachowane i dozwolonę zoſtały: ninieyſzym oświadczeniem naſzym do wiadomości podaiemy, i uſtanawiamy, Dan w Rzymie u S. Maryi Więkſzey pod Pierścieniem Rybaka Dnia 10. Kwietnia 1615. Papieſtwa naſzego Roku 11.

S. Cobellutius.

Brewe

Brewe Pawła V. oznaczaiące, iż promowowani Ruſini do Katedralnych Kościołòw, w Aſſyſtencyi Biſkupòw Łacińſkich ważnie i godziwie na Biſkupſtwo konſekrowanemi bydź mogą, i nawzaiem Łacinnicy, w Aſſyſtencyi Biſkupow Ruſkich.

Paweł V. Papież Na wieczną rzeczy pamięć.

NA naywyżſzym Apoſtolſtwa ſtopniu, za zrządzeniem Bożym acz nie zaſłużeni, będąc poſtanowionemi; chętnie ſię do tego przychylać zwykliśmy, co tak Kościołow iako i Biſkupòw a mianowiciey w odległych Stronach będących wygodzie, ſłużyć, i ſumienia beſpieczeńſtwu zaradzić może. Przełożono Nam zoſtało z ſtrony i w imieniu ſzanownego Brata Jozefa Arcy-Biſkupa Kijowſkiego i Halickiego, oraz całey Rusi Metropolity. Jż niektòrzy ktòrych Osoby do Kościolow Katedralnych w częściach Kraju Ruſkiego będących na Biſkupſtwa mianowanę i

promowowane zoſtały, chociaż w Obrządku Greckim po przyiętey przez ten narod z Kościołem Rzymſkim iedności przez Stolicę Apoſtolſką dozwolonym zoſtaiący, dla zbyt wielkiey Kościołow pomienionych odległości, i dla niemożności znaydowania ſię Biſkupow tegoż Obrządku Greckiego, w Aſſyſtencyi Biſkupow Łacińſkiego Obrządku wſpolność z Kościołem Rzymſkim maiących, Konſekracye na Biſkupſtwa podług przepisow Prawa otrzymali. Kiedy zaś (jak pomienione przełożenie Nam uczynione w ſobie zawierało) niektórzy powątpiwaią, iż to bez naradzenia ſię Stolicy Apoſtolſkiey dziać by ſię nie powinno. Dla tego przeſłane zoſtały z ſtrony tegoż Jozefa Arcy-Biſkupa do Nas prozby, abyśmy w tym zaradzić raczyli. My zatym z obowiązku Paſterſkiego Urzędu naſzego, wſzelką w tey mierze pragnąc znieść wątpliwość, powagą Apoſtolſką przez ninieyſzy Liſt naſz deklaruiemy i oznaczamy: iż przeznaczeni do Katedralnych Kościołow w ſtronach wyżey wymienionych, tak Obrządek Grecki przez

Sto,

Stolicę Apoſtolſką dozwolony, zachowuiący: i w iedności zoſtaiący. w Aſſyſtencyi dwoch albo trzech Biſkupow Obrządku Łacińſkiego, wſpolność z Stolicą Apoſtolſką maiących: iako też przeznaczeni do Katedralnych Kościołow w tychże Stronach będących, ktòrzy Łacińſki Obrządek zachowuią, i w nim zoſtaią, w Aſſyſtencyi dwoch albo trzech Biſkupow Obrządku Greckiego w Unii będących, Konſekrowanemi na Biſkupſtwa ważnie i godziwie bydź mogą, aby tylko pomienione Konſekracye ſtoſownie do przepisu Prawa były czynione. Któremu poſtanowieniu naſzemu żadne przeciwne uſtawy, przeſzkadzać niemaią, ani powinny. Dan w Rzymie u S. Maryi większey, pod Pierścieniem Rybaka. Dnia 10. Grudnia 1615. Papieſtwa naſzego 11. Roku.

S. Cobellutius.

Brewe tegoż Papieża oznaczaiące, iż Duchowieństwo tak Zakonne iako i Swieckie, tudzież lud Narodu Ruskiego w Unij zostaiący, wspolnę ma uczestnictwo wszystkich łask i odpustów, które wiernym Chrystusowym od Stolicy Apostolskiey pozwalane bywaią.

Paweł Papież V. Na wieczną rzeczy pamięć.

Poprzednik nasz S. P. Klemens Papież VIII. niegdy Michała Arcy-Biskupa oraz Metropolitę Kijowskiego, Halickiego, i Całey Rusi, a wraz z nim innych Kraiu tego Biskupow z całym ich Duchowieństwem i ludem Narodu Ruskiego, do iedności Swiętego Kościoła Rzymskiego Katolickiego, pod pewnemi warunkami, przyiął, i wcielił, iak z Listu wspomnionego Klemensa o tym wydanego, iaśniey okazuie się: kiedy zaś tak dla pomnożenia wiary, oraz wiernych Chrystusowych Zbawienia, od Stolicy Apostolskiey zwykły bywać dozwalane Odpusty, iakoż i teraz zawsze do-

dozwalane i wydawane bywaią; a nie-niektòrzy, iak Nam i-ſt donieſiono powątpiwaią; czyli Duchowieńſtwo i lud Narodu Ruſkiego w Unij z Kościołem Katolickim będący, Zakonnicy także Swiętego Bazylego Wielkiego Obrządku Greckiego ròwnież w Unij zoſtaiący, ſtaią ſię uczeſtnikami pomienionych łaſk i Odpuſtòw. My zatym z obowiąſku Paſterſtwa naſzego, chcąc wſzelką w tey mierze znieść i oddalić wątpliwość, powagą i mocą Apoſtolſką Nam ſłużącą, niniéyſzym Liſtem Naszym oświadczamy, i do wiadomości podaiemy; iż Duchowieńſtwo, i lud Narodu Ruſkiego, tudzież Zakonnicy Obrządku Greckiego, do Unij przyięci i wniey zoſtaiący, iako prawdziwe Kościoła Katolickiego członki, wſzelkich Odpuſtów, a nawet zupełnych, J bileuſzu, tak iako inni Wierni Chryſtuſowi, ieżeli to co do ich doſtąpienia przepiſano ieſt dopełnią, ſą uczeſtnikami. Czemu żadnę przeciwne uſtawy ieżeli iakowe ſą przeſzkadzać niemogą ani powinny. Dan w Rzymie u S. Piotra Dnia 28. Grudnia 1616. Papieſtwa naſzego 12. Roku.

De-

Dekret S. Kongregacyi o rozkrzewieniu Wiary. O nie zabranianiu ludziom Łacińskiego Obrządku, czynienia Spowiedzi przed Xiężmi Ruskiemi, od swoich Biskupòw aprobowanemi, i nawzaiem, Dnia 1, Czerwca 1626. Roku, w Pałacu przed Jego Swiętobliwością odprawioney.

NA doniesienie przez wysoce Szanownego Kardynała Bandyna uczynione, ustanowiono zostało; iż Biskupi Łacińscy niepowinni zakazywać Dyecezanom swoim czynienia Spowiedzi przed Xiężmi Ruskiemi, od ich Biskupòw aprobowanemi, i nawzaiem Biskupi Ruscy Unici, swoim Dyecezanom spowiadania się przed Xiężmi Łacińskiego Obrządku. Albowiem Rusini Unici są prawdziwemi Katolikami; a gdzie obrządku rożność żadney nieczyni przeszkody, tam niechęci i rozrożnienia wzniecać, rozsiewać, albo oneż utrzymywać, szkodliwa i nieprzystoyna rzecz iest M. P.

Mikołay Lerkaryusz Sekretarz.

Dekret teyże Kongregacyi Dnia 28. Września, przed Jego Swiętobliwością odbytey.

ZA doniesieniem przez wysoce Szanownego Pana Kardynała Pamsiliusza uczynionym. Jego Swiętobliwość różne Dekreta, Kongregacyi oddzielnych w interessach Rusinów odbytych, potwierdzić raczył: a nayprzód, Dekret teyże Kongregacyi Dnia 14. Miesiąca niedawno zeszłego Sierpnia zapadły, ktòrym uznano, iż Biskupi Ruscy Unici, prawdziwemi są Biskupami, i za takich miani bydź powinni. Dekret teyże Kongregacyi, ktòrym uznano i dozwolono, iż Biskupi Ruscy Unici, mogą w swych Dyecezyach wystawiać Szkoły dla dawania wnich nauk Młodzieży, i że Duchowieństwu Ruskiemu, tak służą Przywileie, Kanonu, sądu, wolności, i wyłączeń, iak służą Xiężom obrządku Łacińskiego. Nakoniec potwierdził Dekret teyże Kongregacyi, o czynieniu Spowiedzi, i innych rzeczach, iak wniem jaśniey widzić można.

Fran: Ant: Kardynał S. Onufrego.

Ds

Dekret S. Kongregacyi o rozkrzewieniu Wiary, zakazuiący Rusinom tak Swieckim, iako i Duchownym przeyścia na Łaciński Obrządek, przed Jego Swiętobliwością odprawioney Dnia 7. Lutego 1624. Roku.

Dla zachowania pokoiu i zgody pomiędzy Rusinami Unitami, i dla innych ważnych przyczyn. Nayświętszy w Chrystusie Ociec i Pan nasz Urban, z Bożey Opatrzności Papież VIII. za poradą i zezwoleniem wysoce Szanownych Braci swoich, Swiętego Kościoła Rzymskiego Kardynałów, Kongregacyi o rozkrzewieniu Wiary Przełożonych, postanowił i zakazał; aby napotym Rusinom tak Swieckim iako i Duchownym, tak Swieckim Kapłanom iako i Zakonnikom, Mnichom Zakonu S. Bazylego Wielkiego, do Łacińskiego Obrządku z iakieykolwiek chociażby też naygłownieyszey przyczyny, bez wyraznego Stolicy Apostolskiey zezwolenia przechodzić, i tenże Obrządek przyimować, niebyło wolno, (*) i dla tego wszy-

(*) Ze Dekret ten przez Kongregacyą o rozkrzewieniu wiary, wydany a przez Ur-

wſzyſtkim Arcy-Biſkupom, Biſkupom, i Officyałom Ruſkim Unickim, ſurowo przy-

---

bana VIII. ſtwierdzony, był w Kraiach do Kroleſtwa niegdy Polſkiego należących, nietylko należycie ogłoſzony, ale i zachowywany, przeświadcza o tym przydatek do części pierwſzey Teologii Moralney przez X. Narolſkiego wydaney w Wilnie 1777. Roku, w ktòrym tak mówi. --- Ten Dekret Urbana VIII. wydany Dnia 7. Lutego Roku 1624. lubo był do wiadomości powſzechney podany, iednakże znowu potym z zlecenia Nuncyuſza Papieſkiego w Polſzcze, Arcy-Biſkup Lwowſki Łaciński na Ruſi Czerwoney, a Biſkup Wileński w Litwie, i na Białey Ruſi pomienione Urbana VIII. Dekreta promulgowali. W Litwie piſzącemu dość ieſt ogłoſzenie Biſkupa Wileńſkiego wyrazić, ktòre ſtało ſię przez liſt Cyrkularny do Duchowieńſtwa Jego nayobſzernieyſzey Dyecezyi Swieckiego i Zakonnego wydany, aby nie ważyli ſię Unitow do Łacińſkiego Obrządku przyimować, ani do niego namawiać. To ogłoſzenie wypiſuie ſię, a tak ſię ma w ſobie. --- Konſtantyn Kazimierz Brzoſtowſki Biſkup Wileńſki &c. Gdy kłotnie wſzelkie załatwiane a niepomnażane bydź pow-

win-

przykazuiąc rozkazał; aby napotym pozwolenia na przeyście z Obrządku Ruſkie-

ſkie-

---

winny; Nayświętſzy Pan naſz ſłodkiego wſpomnienia Urban VIII. zoſtawſzy uwiadomionym, iż pomiędzy Łacińſkiego, i Greckiego ziednoczonego Obrządku ludźmi, częſte wſzczynaią ſię niechęci i niezgody, z przyczyny przechodzenia z Obrządku do Obrządku, tym zaś niechęciom chcąc aby przez Oycowſką Jego troſkliwość i ſtaranność zapobieżono zoſtało: wydał ſwoie Breve którego treść ieſt naſtępuiąca. --- *Tu wyraża Dekret Urbana VIII.* Które Breve ponieważ dla burzliwych czaſow doſtatecznie niezoſtało ogłoſzone, a przeto niewiadomych nieobowiązywało, JW. Nuncyusz Apoſtolſki w Króleſtwie Polſkim i Wielkim Xięſtwie Litewſkim, na żądanie JW. Metropolity Ruſkiego i Jnnych ziednoczoney Ruſi Prałatow, toż Breve z cieniow Starożytności wydobyte do nas przeſłał, aby ogłoſzone zoſtało. Czemu czyniąc zadoſyć, niniéyſzym Liſtem naſzym wzmiankowane Breve ogłaſzamy. Upominaiąc wſzyſtkich i każdego z oſobna Duchownych, tak Swieckich iako i Zakonnych, aby Grekow - Unitow z ſwego Obrządku do Łacińſkiego przeyść żądaiących, odtąd pod

ża-

ſkiego na Łacińſki, pod władzą i Jurydykcyą ich zoſtaiącym, iakiegokolwiek
by

żadnym pretextem nieprzyimowali, a tym bardziey onychże ſposobami zakazanemi, do przeyścia z ſwego Obrządku namawiać i nakłaniać nieważyli ſię, owſzem iżby nauczali, iż Obrządek od Obrządku tylko w niektòrych Ceremoniach ieſt ròżnym. Dań w Wilnie w Pałacu náſzym Biſkupim Roku 1712. Dnia 14. Stycznia. --- X. Nowicki w ſwoiey Apologii przywodzi Liſt naſtępnego Wileńſkiego Biſkupa Michała Zienkowicza, do Kommiſſarzow ſwoich w intereſſach obydwoch Obrządkow Delegowanych piſany, Roku 1745. Dnia 16. Lipca, który ieſt taki. --- Gdy Kommiſarze JW. Metropolity tu z Nowogrodka przybyli, uwiadomili mnie że PP. WW. względem powrocić maiących do właſnego Obrządku, exkuzuiecie ſię, iakoby od nas niemacie władzy decydowania. Ale wtey rzeczy ſkrupułami bydź poruſzonemi naymniey nienależało, albowiem tak Dekret Urbana VIII. iako i teraźnieyſzego Oyca S. wyraźnie to określił. Dla tego zalecamy PP. WW. ażebyście uformowawſzy w nadmienioney ſprawie Dekret Kommiſſarſki, przykazali powagą naſzą, aby każ-
dy

by ciż byli ſtanu, i kondycyi, wydawać nieważyli ſię i niewydawali. Arcy-Bi-

---

dy do ſwego Obrządku powrocił, i żaden z XX. Plebanow nieważył ſię w przyſzłe czaſy odciągać Unitow, ſtawaiąc wtym na Bullach Oycow SS. i Decyzyi ſamychże PP. WW. ---

Benedykt XIV. (za ktòrego czaſow gdy ſiedział na Stolicy Piotra, liſt wyżey położony był piſany, i o ktòrego urządzeniu Zienkowicz Biſkup Wileńſki w tymże liście wſpomina) poźniey to ieſt w Roku 1755. Dnia 26. Lipca, wydaiąc ſwóy liſt Cyrkularny do Miſſionarzow Wschodnich zaczynaiący ſię, -- Oddane zoſtały, -- w tymże liście w liczbie 21. wyraźiwſzy iż pozwolenie przechodu z Obrządku Greckiego do Łacińſkiego ſamey Stolicy Apoſtolſkiey ieſt zachowane przydaie tę ſłowa. --- Zgodne ſą i toż ſamo oznaczaiące Dekreta Urbana VIII. poprzednika naſzego, co do Obrządku Greko-Ruſkiego wydane, na Kongregacyi o rozkrzewieniu Wiary przed nim odbytey, Dnia 7. Lutego i 7. Lipca. --- Dlaczego X. de Carboneano Bernardyn Kollegium teyże Kongregacyi Profeſſor wydaiąc ſwoy traktat o Obrządkach przez tegoż Benedykta XIV. potwierdzony, który traktat umie-

Biſkupom podobnież, Biſkupom, i innym Prałatom Łacińſkim, oraz ich Officyałom, rownież zakazał, aby ci, wzmiankowanych Ruſinow Unitow, do Łacińſkiego Obrządku przeyść żądaiących, pod żadnym pozorem, chociażby nawet i za zezwoleniem Prałatow Ruſkich, nieprzyimowali: a to pod karami uznania czynności pomienionych za nieważne i żadnę, tudzież innemi podług woli Jego Swiętobliwości, i Rzymſkich Papieżow naſtępcow ſwoich na przeſtępuiącyh ninieyſzy zakaz wſkazać mianemi.

P. Kardynał de Alteriis Prefekt.
P. Arcy - Biſkup Kappedocyi.

Dekret S. Kongregacyi Obrządków, o przodkowaniu Biſkupow Ruſkich

---

umieścił w Tomie II. Teologii Moralney Antoine Jezuita. Piſząc na text liſtu tego do Miſſionarzow Wschodnich wydanego pod numerem 21. umieſzczonego tak mowi. --- Deklaruie Papież, iż przez Apoſtolſką Stolicę zakazane ieſt przeyście Ruſinom z ſwego Obrządku na Łacińſki, czyli ciż Ruſini byliby ludzie świeccy czyli też Duchownego ſtanu.

ſkich i Łacińſkich, iż w tym żadna inna przyczyna zważana bydź niepowinna, iak tylko pierwſzość wywyżſzenia ich na godność Biſkupią: między Parochami zaś Łacińſkiemi i Ruſkiemi, dawność ich Kościołów uważana bydź ma.

W ſprawach i zatargach względem precedencyi pomiędzy Biſkupami, Łacińſkiego Obrządku, i Biſkupami Greckiego Obrządku Unitami, S. Obrządków Kongregacya uſtanowiła; iż w rzeczy tey żadna inna przyczyna ſłużyć niemoże ani powinna, tylko pierwſzość promocyi na Biſkupſtwo otrzymaney, iak iaśniey w Liście teyże Kongregacyi do Nuncyuſza Apoſtolſkiego w Polſzcze będącego piſanym zawiera ſię pod datą 16. Lutego 1630. Roku. w Sprawach także i zatargach między Parochami Łacińſkiemi i Greckiemi Unitami o toż wſzczętych, taż S. Kongregacya uſtanowiła: iż Obrządkowi Greckiemu, nic do tego nie ieſt na przeſzkodzie, przez co by Parochowie Greccy wprzódkowaniu Kościołom ich należnym, pomię-

dzy

dzy innemi Łacińſkiego Obrządku Parochami, uſzczerbek ponoſic mieli.

Juliuſz Biſkup Kardynał Sabelliuſz.
C. Paulucyuſz S. Kongregacyi Obrządków Sekretarz.

Dekret Kongregacyi Generalney o rozkrzewieniu Wiary, Dnia 4. Lutego 1676. Roku odprawioney o znaczaiący: iż biiący Xięży Ruſkich Unitów, klątwie podpadaią.

ZA donieſieniem wyſoce Szanownego Pana Kardynała Herliuſza, S. Kongregacya poſtanowiła, iż biiący Xięży Ruſkich Unitów, klątwie podpadaią. Gdyż namienieni Xięża i Klerycy, temiż Przywilejami Kanonu, Sądu, wolności, i wyłączeń ſą zaſzczyceni, iakie Klerykom i Xiężom Łacińſkiego Obrządku ſą dozwolone. Dan w Rzymie Dnia 4. Lutego 1676. Roku.

Kardynał de Alteriis Prefekt.
V. Cerrus Sekretarz.

Dekret S. Kongregacyi Jnkwizy-cyi Generalney, o nieświęceniu na nowo, niebędących w Unij, w Srzodę Dnia 29. Września Roku 1666. zapadły.

NA Kongregacyi Generalney, S. Rzymſkiey Uniwerſalney Jnkwizycyi, mianey w Klaſztorze Nayświętſzey Panny nad Minerwą, przed wyſoce Szanownemi Panami S. Kościoła Rzymſkiego Kardynałami, Generalnemi Jnkwizytorami, od Swiętey Stolicy Apoſtolſkiey ſzczegulney wyznaczonemi. Na przełożoną przez Biſkupa Hełmſkiego w Polſzcze będącego wątpliwość, o Xiężach od Biſkupów w Unij niebędących wyświęconych, których Biſkup tenże aby miał pewność o przyzwoitym i ważnym ich na ſtopnie Kapłańſkie wyświęceniu; i wiedział pewno komu ſumienie Dyecezanów ſwych ma powierzyć, w czaſie Spowiedzi, do wſzyſtkich Stopniów Kapłańſkich na nowo wyświęca, lecz ſekretnie: aby przez to w Unij niebędącym niedał przyczyny do iakowego pogorſzenia. Wyſoce Szanowni Panowie S. Kościoła Rzymſkiego Kardynali, zwyż

wy-

wyrażeni, oraz Generalni Jnkwizytorowie, na to tak odpowiedzieli. -- Jż wyświęceni na ſtopnie Kapłańſkie przez Biſkupów w Unii niebędących, niepotrzeba aby na nowo byli święceni, lecz takowi potrzebuią tylko dyſpenſy uwalniaiącey ich od niemożności, (*) odprawowania i pełnienia obowiąſków Kapłańſkich, a to podług Konſtytucyi Klemenſa VIII.

Za Pana Jana Lupo.
Franciſzek Riwardi.

Liſt Okolny Benedykta XIV. Papieża, do Patryarchy Antyocheń-

 ſkiego

(*) Sed tantum egere diſpenſatione ſuper irregularitate. --- ſą ſłowa oryginalne tego Dekretu. Słowo to Łacińſkie irregularitas, niemoże bydź iſtotnie na język Polſki przełożone, muſiałem więc w tłomaczeniu tym, użyć opiſu Prawa Kanonicznego, które de irregularitate tak mowi: -- Jeſt to przeſzkoda Kanoniczna albo z uczynku albo z ułomności pochodząca, dla którey iedni niemogą bydź do ſtopniów i godności Kościelnych przypuſzczeni, a drudzy acz iuż w tych ſtopniach znayduią ſię, ſtaią ſię nieſpoſobnemi i niemożnemi, do wypełniania dozwoloney im poprzedniczo władzy.

ſkiego Grekòw Melchitòw, i Biſkupòw tegoż Obrządku, pod Jurydykcyą pomienionego Patryarchy będących, o nie odmienianiu Obrządku, Ceremonii, i zwyczaiòw Greckich, tudzież uſtawow pierwiaſtkowych, przez Oycòw SS. podanych.

Zleconą Nam z woli Niebios, wſzyſtkich Kościołòw utrzymuiąc ſtaranność: w ſamych początkach Papieſtwa Naſzego przez liſt Naſz okolny Dnia 3. Grudnia Roku 1740. datowany, do Szanownych Braci Patryarchòw, Prymasów, Arcy-Biſkupòw, i Biſkupòw Kościołem Bożym po całym świecie rządzących wydany; pomiędzy wielu żądaniami Naſzemi o których chcieliśmy ich mieć uwiadomionemi, onych tymże liſtem Naſzym upomnieliśmy, i zachęcili, aby w tych wſzyſtkich rzeczach ktòrę do wiary Katolickiey oraz potrzebnego rygoru zachowania, tudzież pomnożenia oney należą, ieżeliby wczym Naſzey, i tey S. Stolicy powagi, i pomocy tak oni, iako i ich Kościoły potrzebowały; do Nas z wſzelką poufało-

ścią

ścią udawać śię nieomieszkali: przyrzekaiąc onym wszelką w tym pomoc, co tak od Naywyższey Apostolskiey Nam powierzoney władzy, iako też od staranności i troskliwości ktòra na Nasz Pasterski Urząd względem niższych Kościoła Prałatòw przynależy; zawisło. To zaś wszystko co ogòlnemu Biskupòw zgromadzeniu publicznie przyrzekliśmy, lubo zawsze i dotąd z wszelką starannością i przezornością w pośrzod nawet tych burzliwych czasòw, za pomocą Naywyższego dopełniać staramy się, i tym wszystkim ktòrzy przez Nas zachęceni, w swoich i Kosciołòw swych interessach do Nas udali się, to wszystko dopełnić staraliśmy się, co tak ich iako i dusz im powierzonych całości, i bespieczeństwu; oraz wygodzie, pożyteczno bydź uznaliśmy.

Niezdało Nam się iednak pominąć i przepomnieć odwołania się, ktòre w rzeczach niemałey wartości tak do S. P. Poprzednikòw Naszych Benedykta XIII. i Klemensa XII. iako też niedawno i do Nas samych uczynił Szanowny Brat Cyrylli Patryarcha Antyocheński, ktòry o utrzymanie wiary, i Jey nieskazytel-

żytelności, tudzież Dusz ludzkich zbawienie, gorliwą powodowany usilnością, w czym iuż wiele prac i trudow, tudzież niebespieczeństw, iak Nam wiadomo, poniosł; w niemałey liczbie wątpliwości, tak do swego, iako i innych Kościołów pod Jego zwierzchnością zostaiących ściągaiących się, tudzież rożne żądania o rzeczach onemuż potrzebnych, po roztrząśnienie i zaspokoienie, przykładem Przodków swoich, do tey Apostolskiey Stolicy przesłał: aby Naywyższą Rzymskiego Papieża powagą, tak wszelkim wątpliwościom i powątpiewaniom, tudzież ztąd wynikaiącym rożnościom i błędom, nie tylko przecięta i uchylona została przyczyna, ale też dla zachowania Kościelnego porządku, spokoyności, i uszczęśliwienia w tych kraiach ludu, przyzwoite zostały obmyślone sposoby.

Chwalebnemu przeto i sprawiedliwemu żądaniu, oraz Jego powtorzonym prożbom, ile z nas bydź może, czyniąc zadosyć: całą treść rzeczy przez długi czasu przeciąg nietchniętą, przedsięwzięliśmy roztrząsnąc, i tęż przez Nas samych rozważoną, chcąc aby dokładnie

okre-

określoną, i zaspokoioną została, z wszelką usilnością i staranością, pomienione wątpliwości i żądania, z osobna przeyrzeliśmy, a wezwawszy do porady niektórych z Szanownych Braci Naszych S. Kościoła Rzymskiego Kardynałów, z tego grona wybranych, którzy do interessów rozkrzewienia wiary są wyznaczonemi, tudzież przybrawszy niektórych z Kleru Swieckiego i Zakonnego, Mężów Swiatłych, w Teologiczney, i prawney nauce biegłych: tym wszystkim przed Nami, kilkokrotnie o tychże rzeczach zdania swoię oświadczyć rozkazaliśmy. Poczym to ustanowić nakoniec umyśliliśmy, co wam Szanownym Bratom w całym Antyocheńskiego Patryarchy okręgu, Prawowiernych, Greckich Melchickich Kościołów Biskupom, do zachowania i przestrzegania mocą i powagą Apostolską, ninieyszym Listem Naszym przesyłamy i podaiemy, w naywiększym o was zostaiąć zaufaniu, iż Oycowskiey Naszey ku wam miłości, i usilney o rzeczach waszych troskliwości, z taką odpowiadać i zachowywać się będziecie gorliwością, i takim posłuszeństwem, iakie

w po-

w pomienionych rzeczach przyſtoi, i ieſt przynależne.

Z Przeſłanych Nam od zwyż wſpomnionego Szanownego Brata Cyryllego Patryarchy wątpliwości, i żądań, okazuie ſię; iż z tych iedne, należą do zachowywania Obrządku, Ceremonij i zwyczaiów Kościoła Greckiego, tak w ogolności, iako też wſzczegulności co do poſtow; i odprawowania Mſzòw SS. ściąga ſię: inne do Juryzdykcyi tegoż Patryarchy i Biſkupów pod Jego władzą będących, w ktòrey: tak od Biſkupów Maronitòw, iako też od Miſsyonarzòw Łacińſkiego Obrządku, doznawać maią przeſzkod; niektòre nakoniec przynależą do karności Zakonnikòw, i ich należnego Starſzym ſwym poſłuſzeńſtwa, tudzież do pożycia Zakonnego Niewiaſt, ich opieki, i rządu.

O Ceremoniach więc i zwyczaiach Kościoła Greckiego, to nayprzod w generalności uſtanawiamy; iż nikomu nie było wolno, ani ieſt: jakieykolwiek tenże byłby godności, czyli Patryarcha, czy Biſkup, pod iakimkolwiek tytułem i ſpoſobem, cożkolwiek w nich odmieniać, albo co takowego wprowadzać, coby

zupeł-

zupełne i dokładne zachowywanie onych umnieyszać miało. Y ztey przyczyny postępek Euthimiusza niegdy Arcy-Biskupa Tyru, i Sydonu, acz Męża w Wierze Katolickiey trwałego, i o rozszerzenie jey gorliwego, od tey Stolicy Apostolskiey w Roku 1716. naganiony; powtornie naganić i uchylić iesteśmy przymuszeni, oraz w prowadzoną przez niego bez dołożenia się Rzymskiego Papieża, niektòrych zwyczaiów Kościoła Greckiego odmianę, za żadną i nieważną na zawsze uznaiemy; a wszystkie Kościoła Greckiego Ceremonie i zwyczaie od Poprzednikow podane, Koniecznie zachowywać przykazuiemy. Zalecaiąc iak naywyrazniey Szanownemu Bratu Patryarsze Antyocheńskiemu, aby ich całości i zachowywania przestrzegał, tudzież przyzwoite obmyślił srzodki, aby żadna nowość i odmiania (z której nieporządek i zgorszenia wynikaią) niebyła wprowadzoną. Pozwalaiąc szczegulnie tylko temuż Patryarsze i Biskupom Katolickim, w własnych ich Dyecezyach, poprawiać i wykorzeniać nad użycia, i złę zwyczaie, ktòre albo z przyczyny

błę-

błędliwego mniemania Pospolstwa, albo z przyczyny zepsutego wieku, swóy wzięły początek, tudzież wprowadzać oddzielne iakowe Duchowne cwiczenia, i nauki, i onęż utwierdzać, ktòrę do pomnożenia Religij za sposobnę i pożyteczne bydź osądzą. Do którego ustanowienia Naszego w ogòlności uczynionego, przydać za rzecz potrzebną wszczegulności uznaiemy: aby te zwyczaie w ktòrych nieiakie zaszły odmiany, lub onych zaniedbanie, do pierwiastkowego zachowywania i trwałości, zwrocone zostały.

Gdy więc wzmiankowany Cyrilli Patryarcha Antyocheński, na pewnym zgromadzeniu Biskupòw w Roku 1736. na gòrze Libanu odbytym, idąc w niektòrych okolicznościach za przykładem wyżey wspomnianego Euthimiusza Arcy-Biskupa, niewiedząc (iak się tłomaczy) o Dekretach Apostolskiey Stolicy, ktòre na jego żądania w Roku 1732. zapadły, mniemaiąc oraz iż nietylko mu się godzi, ale i przynależy zachowywaną od dawna w Kościele Greckim wstrzęmięźliwość w czasie postòw odmienić, maiąc w uwadze tak ubostwo wielu

Jury-

Juryzdykcyi jego podległych Greków Melchitòw, w opuszczonych przez Arabów Wsiach zamieszkałych, gdzie pokarmòw postnych wielki iest niedostatek, iako też długi czasu przeciąg dni postnych, ktòry w Kościele Greckim iest ustanowiony, w ktòrym, oprócz postu Czterdziestodniowego, w całym Kościele przed Swiętami Zmartwychwstania Pańskiego, podług ustaw Apostolskich trwaiącego: rownyż Czterdziestodniowy post przed Swiętem Narodzenia Pańskiego, tudzież inny przez Dni Czternaście przed Swiętem w Niebowzięcia Nayświętszey Panny, i znowu inny, tyleż Dni obeymuiący przed Swiętem SS. Apostołów Piotra i Pawła przypadaiący, w Poniedziałek po Oktawie Zielonych Swiątek zaczynaiący się, bywa zachowywany: zważaiąc i to, iż rozwolniona karność wstrzemięźliwości przez Dekreta Euthimiusza, i w Narody tam będące w korzeniona, do dawney karności zwrocona bydźby niemogła, od tych trzech wyżey wzmiankowanych postòw, wszystkich mieszkańców Wsiów po nad gorami bedących na zawsze uwolnił, nakazuiąc szczegulnie

post

post w dniu iednym, Swięta nadmienione Narodzenia Chrystusa Pana, w Niebowzięcia Nayświętszey Panny, i SS. Męczenników Piotra i Pawła Apostołów poprzedzaiącym.

My zatym takową odmianę i wstrzemięźliwości rozwolnienie, iako do znacznego uszczerbku dawney Kościoła Greckiego karności dążącą, acz bez zezwolenia Stolicy Apostolskiey udzielaną, a zatym żadney mocy niemaiącą, powagą iednak i władzą Nam służącą, za żadną, i nieważną uznaiemy, i onęż zupełnie i na zawsze uchylamy, i aby wżaden sposob zachowywaną nie była, lecz wszystko do dawnego swego porządku i trybu zwrocone zostało, nakazuiemy. Nadto aby w całym okręgu do Patryarchy Antyocheńskiego należącym, chwalebny zwyczay od Przodków pochodzący, wstrzymywania się przez rok cały w Srzody i Piątki od potraw rybnych, co inne Sąsiedźkie Narody obrządku Greckiego zachowuią, był rownież od wszystkich zachowywany przykazuiemy. Nadto Dekreta Kongregacyi o rozkrzewieniu wiary, w tych samych rzeczach Dnia 22. Stycznia Roku 1732.

za-

zapadłe, wſpomnionemu wyżey Patryarſze (iak mowi) niewiadome, ponawiaiąc, a razem maiąc wzgląd na niedoſtatek mieſzkańców góry Libanu, i przed tą gorą będących, gdzie o pokarmy poſtne w tych mieyſcach wielka ieſt trudność, dla którey częſto przytraſiać ſię zwykło, iż mięſa i nabiału używać muſzą; pozwalamy i uſtanawiamy aby, przy zachowaniu w całości uſtaw powſzechnych o poſtach i wſtrzemięźliwości podanych, od których ogólnie nikomu uwalniać nie ieſt wolno; ieżeliby kiedy prawdziwa i nagląca tego wymagała potrzeba, Szanowny Brat Patryarcha Antyocheńſki corocznie mieſzkańcom tamecznym, za dowiedzeniem prawdziwey potrzeby, dyſpenſy udzielać mocen będzie, z przydaniem potrzebnych warunków i przeſtrog, które mu ſię dogodnieyſze zdawać będą, aby dawnych zwyczaiów i uſtaw, pamięć i zachowywanie nie zdawały ſię bydź zaniedbane.

Podobnym ſpoſobem żadney odmiany czynić niedozwalamy w tym wſzyſtkim, co należy do odprawowania Mſzy Swiętey, która podług uſtaw nayda-

wnieyſzych Swiętych Kościoła Greckiego Oycow, iedna tylko na dzień przed każdym Ołtarzem odprawiana bydź powinna, i dla tego niezdało Nam ſię uczynić zadoſyć prozbie wſpomnionego Patryachy do Nas przeſłaney, w ktorey żądał, aby dla zadoſyć uczynienia tak pobożności Xięży, iako też licznym wiernych ofiarom, pomieniony zwyczay i Obrządek dawnością czaſu zalecony, zoſtał odmieniony: i aby w kościołach tak na gorze libanu iako i przed tą gorą będących, odprawowanie przed każdym Ołtarzem więcey iak iedney Mſzy Swiętey na dzień, pozwolenie zoſtało wydane, niemniey aby w Dni poſtu Wielkiego, w ktòre (wyiąwſzy Dni Sobotnie i Niedzielne:) Mſza tylko w Kościołach Greckich na poświęconey w przod Hoſtyi, bywa odprawiana (*) odprawowanie Mſzy całkowitey, było dodozwolone. W ktòrych rzeczach i zwyczaiach dawne Ko-

(*) Non niſi præſanctificatorum Miſſa in Græcis Eccleſiis celebratur -- ſą ſłowa oryginalne Dekretu: u Ruſi nazywa ſię ta Mſza Preżdeświaſzczennaia: czyli Mſza Swiętego Grzegorza Papieża.

Kościoła Greckiego ustawy koniecznie zachowywanemi bydź powinny, i ich dopełnianie, Xiężom ma bydź zalecone. Wykorzenić iednak należy, błędne i opaczne Pospolstwa mniemanie, ktore rozumie, iakoby używaiący Xiądz Ornatow i odzienia Kościelnego tego, ktorego inszy Dnia tego używał; łamał przez to zachowywanie postu.

Pozwalamy iednak podług obmowy Dekretu Dnia 21. Marca 1729. Roku, przez niektorych Szanownych Braci Naszych S. Kościoła Rzymskiego Kardynałow w intereſſach rozkrzewienia Wiary Przełożonych wydanego: aby inne Ołtarze w Kościele w mieyscach do tego sposobnych, mogły bydź wystawione. Jeżeliby zaś te Ołtarze i celebruiących, i składaiących ofiary wielości niedostarczały, wolno bydź ma innym Xiężom gdzie takowy trwa zwyczay, przy tymże samym Ołtarzu, w raz z Biskupem albo innym Xiędzem Mszą odprawuiącym, wspolnie celebrować, tak iednak; aby każdy znich w odzienia Kościelne do odprawowania Mszy służące przybrany, całkowi-

kowicie Mſzą całą, i ſłowa Konſekracyi odnowił, jak gdyby oddzielnie znich każdy Mſzą S. odprawiał.

Te zaś Mſze każdy z Xięży ſtoſownie do intencyi ofiary daiących aplikować mocen będzie. Gdyby zaś powtornie i więcey ofiar na tęż Mſzą było dodawanych, Xiądz ktòry oneż przyimuie, zawſze powinien napomnić, poźniey ofiary ſkładaiących, o przyiętych iuż innych tym celem poprzedniczo ofiarach, i ieżeli takowe ofiary daiący, na iednym Mſzy odprawieniu nie przeſtaną, wiedzieć powinien, iż przez odprawienie mſzy iedney, żądaniom wielu i intencyi, nieczyni zadoſyć: tych też intencyi ktòrzy na Mſzą ofiarowali, deklaruiemy iż nie czynią zadoſyć Xięża, ſamym tylko przyłączeniem ofiarowanych części, i wſpomnieniem daiących, które przy przygotowaniu przed Mſzą Hoſtyi czynić ſię zwykło, gdyż całkowite wſpolne Mſzy odprawienie ieſt koniecznie potrzebne, chybaby dobrowolnie ofiary daiący, ſami tego nieżądali.

Aby

Aby zaś przez Xięży Grekow Melchitow, w odprawianiu Mszow i Nabożeństwa iedne Ceremonie i zwyczaie były zachowywane i żadne nie zostały wprowadzone rożności, (*) rozkazaliśmy w Drukarni Kongregacyi o roz-

D krze-

(*) Papież tenże Benedykt XIV. w Roku 1742. przed tym Listem okolnym do Patryarchy Antyocheńskiego i Bisk. pów Greko-Melchickich wydanym, piszac Bullę o Obrządku Greckim, i co wnim zachować należy, Grekom we Włoszech zamieszkałym: wszędzie dodaie, iżby w Obrządku nadmienionym Ceremonie i zwyczaie od dawna używane, i przez Koncylium Florenckie potwierdzone były nienaruszenie zachowywane.

Poźniey potym to iest: w Roku 1744. pod Dniem 11. Maja wydaiąc swóy Dekret, Kapitułę Generalną XX. Bazylianów w Dubnie odprawioną potwierdzaiący, i takowy Dekret zaczynaiący się, --- Między wielu -- Atanazemu Szeptyckiemu Metropolicie, tudzież zgromadzeniu XX. Bazylianów przesyłaiąc, jaśnie w nim wyraża, iż list ten okolny do Patryarchy Antyocheńskiego wydany, co do Obrządku, Ceremonij, i zwyczaiów, chce aby był nienarusze-

nie

krzewieniu Wiary, wydrukować Mszał do używania tychże Kościołów, podług ustaw naydawnieyszych, który Druk po skoń-

---

nie zachowywany, w słowach. --- To też
„ dla tym gruntownieyszego urządzenia
„ Klasztorów Prowincyi Litewskiey i Pol-
„ skiey doskonale i przezornie ustanowili-
„ ście, aby Wschodniego Kościoła, uży-
„ wania, zwyczaie, ćwiczenia Duchowne,
„ posty, Obrządki i Ceremonie były nie-
„ naruszenie zachowywane, które wasze
„ ustanowienie wypełniać iak naydokładniey
„ zalecamy. Maiąc w uwadze, iż dawniey
„ Józef. Welamin, Szlachcić Litewski w
„ Kollegium Greckim Rzymskim edukowa-
„ ny, gdy w Roku 1613. na godność Me-
„ tropolitalną został wywyższony, starał
„ się usilnie u Poprzednika Naszego Pawła
„ V. iakoż i otrzymał Brewe Dnia 10.
„ Kwietnia 1615. Roku datowane, którym
„ ustanowiono zostało, iż w żaden sposob
„ Rusinom niedawno do iedności Kościoła
„ S. przyiętym, niegodzi się i nie iest wolno,
„ aby zarzuciwszy własnego swego Obrząd-
„ ku Ceremonie, ustawy, i zwyczaie, zwy-
„ czaiów i Ceremonij Obrządku Łacińskiego
„ używać mieli. Gdy zaś My w Roku nie-
„ dawno zeszłym 1743. pod Dniem 24. Gru-
„ dnia list Nasz okolny wydaliśmy do Pa-
„ tryar-

ſkończonym Drukowaniu Xiążek Duchownych Obrządku Koptyckiego, ſtarać ſię będziemy iżby był dopełniony.

Co ſię zaś dotyczy Juryzdykcyi wyżey wſpomnionych Szanownych Braci Patryarchy Antyocheńſkiego, i Biſkupòw Greko-Melchickich, o którey zachowanie wſzelka z urzędu Naſzego przynależy ſtaranność, i którą w niczym nienaruſzoną mieć pragniemy. Gdy z niemałym Naſzym nieukontentowaniem dowiedzieliśmy ſię, iż niektòrzy Biſkupi Maronici, Prawa pomienionemu Patryarſze i Biſkupom ſłużące, ſobie przywłaſzczaiąc; ich Dyece-

 zana-

„ tryarchy Antyocheńſkiego Greków Mel-
„ chitów, i innych Biſkupów tegoż Obrząd-
„ ku, temu Patryarſze podległych, w któ-
„ rym wiele rzeczy o wſtrzemięźliwości,
„ poſtach, i innych zwyczaiach Kościoła
„ Wſchodniego ieſt uſtanowionych, chcemy
„ przeto abyście i te uſtanowienia Naſze
„ do ſwego przyłączyli Dekretu, w ſło-
„ wach i podług Liſtu Dekretalnego, &c.

Brewe czyli Liſt Pawła V. Papieża o nie odmienianiu Obrządku, na żądanie Józefa Welamina Ruckiego Metropolity wydany, położony ieſt wyżey.

zanami zarządzaią: tych ktòrzy w Cenzury Kościelne przez właściwych ſwych Rządców ogłoſzone, popadli, od nich uwalniaią: w Stopniach podług Obrządku i zwyczaiu Greckiego zakazanych, pozwolenia Małżeńſkie wydaią: Zakonnikòw nawet Greckich Melchickich od ſzlubòw Zakonnych dyſpenſuią, podległych nakoniec Antyocheńſkiemu Patryarſze, do przyięcia Obrządku Maronickiego ròżnemi ſpoſobami nakłaniaią. Ktore wſzyſtkie zdrożności od wſpomnionych Biſkupòw Maronickich, iak Nam ieſt doniesiono, udziałane, iako z ſamey ſwey iſtoty nieważne i żadne, Prawem tak Papieſkim, iako i Kanonicznym zakazane i zabronione: aby na naruſzenie obcey Juryzdykcyi i władzy, tudzież wzniecanie rozterkòw i kłotni, napotym niebyły odnawiane i praktykowane: Naywyżſzą Naſzą władzą ktòrey JEZUS CHRYSTUS Xiąże Paſterzòw Błogosławionemu Piotrowi Apoſtołowi i Nam Jego Naſtępcom w Kościele S. powierzył, wſzyſtkim i każdemu z oſobna Maronickim Biſkupom, i ich Patryarſze Narodu Maronickiego, tudzież ich Naſtępcom, w mocy poſłuſzeńſtwa

Swię-

Swiętego przykazuiemy, aby od podobnych napotym czynności wstrzymywali się: zakazuiąc oraz aby pod żadnym pretextem i wynalaskiem wrzeczy i interessa Duchowne Narodu Greko-Melchickiego, ktore do Juryzdykcyi i władzy tegoż Patryarchy, Biskupòw, i Parochòw przynależą wdawać się, tudzież pod ich Juryzdykcyą zostaiącym przeyścia z Obrządku Greckiego na Maronicki doradzać, a nawet tych ktòrzyby tego dobrowolnie żądali, bez zezwolenia Papieskiego przyimować, nieważyli.

Gdy zaś z proźb Nam przesłanych, dorozumiewamy się, iż wspomniony Patryarcha Antyocheński i do niego należący Biskupi, obawiaią się: aby Missionarze Łacińscy ktòrych ku ich pomocy i uldze Stolica Apostolska zwykła wtamte kraie wysyłać, i onych tamże własnym swym kosztem utrzymywać, używaiąc pozwoloney im władzy, w Juryzdykcyi ich iakowego nieuczynili uszczerbku, i lidżby Grekow Melchitow niezmnieyszyli, pragnąc i wtym ich troskliwości zaradzić, i wzupełnym władzy onym słu-

żącey

żącey zoſtawić poſiadaniu, uſtanawiamy i deklaruiemy, iż wolno ieſt tylko Braci Zakonu Swiętego Franciſzka w Ziemi Swiętey będącym powinności Parafialne odbywać, przy Grekach Melchitach i onym Sakramenta Adminiſtrować, w mieyſcach i okolicznościach takowych, w ktorych zbywa na ſpoſobności mienia Parocha, albo Biſkupa Obrządku Greckiego: w ktòrym przypadku pomienieni Bracia Zakonni, zyſki z tąd ſprawiedliwie onym należące, odbierać godziwie będą mogli, i od zwierzchności Patryarchy Antyocheńſkiego zależyć wcale niebędą: lecz ſzczegulnie na Jego żądanie obowiązani ſą corocznie podać regeſtr Oſob Greckiego Obrządku w mieście takowym czyli mieyſcu będących, ktòre Oſoby wewſzyſtkich innych rzeczach Patryarſze temuż podległe bydź powinny. Staraniem też Patryarchy wdopełnieniu Urzędu Jego bydź powinno, aby wſzędzie gdzie tylko potrzeba Paroch Katolicki znaydował ſię, od ktòregoby pomienieni Grecy Melchici Sakramenta podług Greckiego Obrządku przyimować mogli, Sakrament zaś Bierzmo-

wa-

wania przez Oyca Gwardyana Ziemi Swiętey w Miescie Jerozolimie, i w tych mieyscach gdzie Biskupa Greckiego Katolickiego niemasz, może bydź dawany pod kondycyą Grekom, dobrowolnie tego żądaiącym, od Parochow Greckich bierzmowanym, gdzie się zaś Biskup znayduie, bierzmować mu nie iest wolno, tylko za pozwoleniem tegoż Biskupa, a ieżeliby niepozwolił, wstrzymać się od tego powinien.

Nadto wszystkim i każdemu z osobna Melchitom Katolikom Grecki Obrządek zachowuiącym, przeyścia do Łacińskiego Obrządku, wyraźnie napotym zakazuiemy i zabraniamy. Missionarzom zaś wszystkim jak namocniey przykazuiemy podkarami nawet niżey wyrażonemi, i innemi podług woli i zdania Naszego uskazać mianemi, aby żadnemu znich pomienionego przeyścia z Greckiego Obrządku na Łaciński doradzać nieważyli się, oraz takowego przeyścia żądaiącym, bez naradzenia się Stolicy Apostolskiey niedozwalali.

O tych zaś ktòrych zaczynaiących bydź Łacinnikami nazywaią, to iest ktòrzy z rodzicow Greckich spłodzeni,

dla

dla nieznaydowania się i niedostatku w tych mieyscach Xięży Greckich, podług Obrządku Łacińskiego od Xięży tegoż Obrządku, aż do tego czasu byli chrzczonemi, i tenże Obrządek dotąd utrzymywali, ktòrych wielka liczba w Damaszku ma się znaydować, względem czego, w iakim Obrządku nayprzyzwoiciey zostawać by powinni, aż dòtąd niebyło zadecydowano i ustanowiono; postanawiamy zatym i deklaruiemy: iż przed Osobą od Nas na to wyznaczyć mianą, raz oswiadczyć powinni, w ktòrym Obrządku żyć i zostawać pragną, w tym więc napotym bez żadney iuż odmiany pozostać powinni. Synowie zaś Rodzicow takowych, ktorzy po uczynionym względem Obrządku w ktorym zostawac pragną, oświadczeniu; narodzą się jako i ci ktòrzy się iuż urodzili lecz ieszcze dla swey małoletności do zupełnego rozumu nieprzyszli, zostawać powinni w Obrządku tym ktòry sobie ich rodzice obrali, ieżeli tak Ociec iako i Matka w iednym Obrządku zostaią: ieżeli zaś nie? Obrządek w ktòrym Ociec zostaie trzymać i zachowywać powinni.

Na-

Naoſtatek, ieżeli ktòrym w Obrządku Greckim zoſtaiącym, znaglącey potrzeby, dla nieznaydowania ſię w tym mieyſcu Parocha Greckiego Katolika, Chrzeſt albo inne Sakramenta od Xiędza Łacińſkiego Obrządku przyiąć zdarzy ſię, o takich nie powinno bydź rozumiano, że iuż tym ſamym Łacińſki Obrządek przyięli: owſzem wſzelkie oddaliwſzy powątpiwanie, w Obrządku Greckim w ktòrym ſię urodzili zoſtawać powinni, oraz wczaſie trwaiącey tey potrzeby, we wſzyſtkich rzeczach w ktòrych mogą, a mianowiciey w zachowywaniu Poſtow, Obrządek tenże utrzymywać ſą obowiązani. Jak prętko zaś albo Biſkup albo Paroch Grecki przybędzie, Całkowicie tenże ſwoy Obrządek zachowywać maią.

Dla zaſpokoienia nakoniec i przecięcia wſzyſtkich ſprzeczek oraz kontrowerſyi, które w tych okolicznościach pomiędzy ſamemi nawet Miſſionarzami z przyczyny rożności zdań i nauk pochodzą, i aby wſzelkie napotym niezgody i zwaſnienia pomiędzy Wiernemi ztąd wynikaięce zupełnie zoſta-

ły

ſy wykorzenione: miſſyonarzom wſzyſtkim ktoregokolwiek zakonu i zgromadzenia, nawet Jezuitom, jak naywyrazniey przykazuiemy, aby wſzelkiey ſwey do tego przykładali ſtaranności, iżby w tych rzeczach iedność Ducha i nauki była zachowywaną; co łatwo wykonać będą mogli, ieżeli temu naſzemu poſtanowieniu, i innym, o Obrządku i zwyczaiach Greckich w ſtronach Wſchodnich od Stolicy Apoſtolſkiey wydanym, wiernie będą poſłuſznemi. Nadto ſtarannością ich bydź powinno, aby wſzelkie Kościoła Greckiego chwalebne uſtawy zdawnego podania Oycow SS. pochodzące, i Apoſtolſką powagą ſtwierdzone, w ſwoim trwaniu i mocy zoſtawały, i od wiernych tegoż Narodu iſtotnie były dopełnianemi. Nic takowego niedoradzaiąc, ani przekładaiąc, coby tych Ceremonij i zwyczaiow pogardę, albo ich umnieyſzenie ſprawować mogło: a tym bardziey wolno im bydź niema właſnym ſwym domyſłem wnich cożkolwiek odmieniać, lub też od zachowywania onych uwalniać. Jnaczey, oprocz ściſłey od-

od-

odpowiedzi, ktòrą Bogu, Nam, i ſwoim Przełożonym (ktòrych do dopełniania tego Dekretu jak naymocniey obowięzuiemy) dać będą powinni, uwiadomiamy onychże, iż mocą terazznieyſzego Naſzego poſtanowienia, w przypadku przeſtępienia i niedopełnienia onegoż, z wſzelkiey władzy i mocy wdawaniu na ſwych zgromadzeniach wotow, tudzież zdolności do poſiadania w Zakonach i Zgromadzeniach Urzędow, tym ſamym ſą pozbawieni. (*)

Naoſtatek co ſię dotyczy życia Zakonnego Mnichow, poſtanawiamy, aby ciż

(*) X. Gabryel Antoine Jezuita w ſwoiey Teologij Moralney w części drugiey, umieściwſzy Traktakt o Obrządkach przez X. Filipa de Carboneano Bernardyna ułożony, i przez Benedykta XIV. iak wyżey rzeczono, potwierdzony w Rozdziele 8. o obowiąſku ktòremu każdy ulegać powinien aby w ſwym właściwym zoſtawał Obrządku, tak mòwi. Opròcz tego w Rozdziele 4. okazano ieſt. Jż Kościòł Chryſtusòw ma moc ſtanowić Obrządki i oneż do zachowania podawać, zkąd iasno okazuie ſię; że uſtanowione za powagą Kościoła Obrządki i zwyczaie, i tąż ſamą powagą zatwierdzone,

ciż w obydwoch zgromadzeniach, to ieſt iednym pod tytułem Zbawiciela Pana, a drugim Swiętego Jana, zachowywali iſtotną regułę Swiętego Bazyle-

zyle-

ne, moc Prawa zyſkuią, iak doſtateczniey z tych rzeczy o ktòrych w traktacie o Prawach powiedzielismy, widzić ſię daie. Obrządki więc które w Wſchodnim Kościele zachowuią ſię, albo powſzechną Kościoła powagą ſą uſtanowione, albo też ich zwyczaie ròwną powagą ſą ugruntowane i nad to Apoſtolſkiey Stolicy Dekretami ſtwierdzone. A zatym Obrządki te które Kościoł Wſchodni trzymą, ſą Prawem, publiczną powagą Kościoła ſtwierdzonym. To zaś Prawo wſzyſtkich Wiernych, wſzyſtkich Biſkupòw i Patryarchòw, tak wiąże: iż ten tylko od obowiąſku nadmienionego Prawa uwolnic ieſt mocen który powſzechnym rządzi Kościołem, to ieſt Papież: i znowu daley w Paragrafie I. tegoż rozdziału, --- O obowiąſku ktòrzy maią Wſchodni, pod Juryzdykcyą Biſkupów ſwego Obrządku będący, zoſtawania w właściwym Obrządku. --- Chociaż z tego wſzyſtkiego co wyżey mowiono widoczno ieſt, iż każdy w ſwoiego Kościoła Obrządku pozoſtać powinien, i do tego ieſt obowiązany, ani go odmienić może bez Stolicy Apoſtolſkiey

zezwo-

zyłego, ktòra im przez Szanownych Braci Naſzych, S. Kościoła Rzymſkiego Kardynałow, w intereſſach rozkrzewienia Wiary Przełożonych, będzie po-

zezwolenia, iednak to ieſzcze tu dodać poſtanowiliśmy; co przez Stolicę Apoſtolſką wtey mierze uſtanowiono zoſtało, przez co pomnieyſze wſzelkie wątpliwości w tey ſamey okoliczności zdarzyć ſię mogące, łatwo zaſpokoionemi bydź mogą. To więc ſzczegulnie tylko przywiedziemy co w wyżey wſpomnianey Konſtytucyi, --- Zleconą Nam z woli Niebios, --- dla Greków Melchitów Benedykt XIV. poſtanowił, z ktòrego poſtanowiena łatwo poznać można, co o innych w Obrządku Kościoła Wſchodniego będących trzymano być powinno.

W Notach zaś ſwoich do Paragrafu tego przydanych tak mowi, --- z wyrazòw dotąd umieſzczonych okazuie ſię nayprzód. Jż gdzie ſą Biſkupi którzy w tych mieyſcach nad ludźmi ſwego Obrządku maią oddzielną Juryzdykcyą i władzę; każdy znich władzy ſwey nad tym tylko używać powinien, ktòry w jego zoſtaie Obrządku, ani drugi Biſkup może wiernych innego Obrządku, do przyięcia ſwego Obrządku pociągać, a tym bardziey przyimować. Powtòre. Miſsyonarze nad temi tylko którzy ſą Obrząd-

podaną: wſtrzymywali ſię oraz od używania potraw mięsnych podług wyrazow teyże reguły. Oboyga zaś tych zgromadzeń czyli Kongregacyi Zakonnicy, tudzież inni ieżeli ſą, podlegać powinni Juryzdykcyi Biſkupow Katolickich mieyſcowych bez pośrzednie, Pośrzednie zaś Patryarſze Katolikowi, w Dyecezyach zaś tych wktorych niemaſz Biſkupa Katolickiego, do Patryarchy rownież Katolika bezpośrzednie należyć maią.

Zadnych też Xiążek bez poprzedniczey approbacyi i pozwolenia Biſkupa Dyecezalnego, i Patryarchy, wydawać niepowinni, tudzież żadney Xiążki Duchowney do powſzechnego używania bez

brządku Łacińſkiego maią moc i Juryzdykcyą iako onym podległemi, którzy do Juryzdykcyi i władzy Biſkupòw Wſchodniego Kościoła bynaymniey nienależą. Potrzecie. Miſsyonarze tych Chrześcian którzyby Schizmy wyrzeć ſię chcieli, niepowinni zachęcać do odmiany Obrządku, ani też do Łacińſkiego Obrządku przyimować, lecz w właściwym Obrządku, i pod władzą ſwego Biſkupa Katolika (ieżeli ten eſt) zoſtawić powinni.

bez wiadomości Stolicy Apoſtolſkiey podawać. Jeżeliby zaś Xiążki Duchowne iuż od tey Stolicy Apoſtolſkiey potwierdzone, dla niedoſtatku Exemplarzy, powtornie drukować wymagała potrzeba, obowiąſkiem Patryarchy i Biſkupòw bydź ma, doſtrzegać; iżby te powtorne Exemplarze we wſzyſtkim z pierwſzemi były zgodne.

Klaſztor zaś Panien Zakonnych od Grekòw Melchitòw w Kesruanie wyſtawiony, dla Niewiaſt tegoż Narodu, i Obrządku, deklaruiemy, iż do tychże Grekow Melchitòw Prawem własności należy, tak, iż Niewiaſty Narodu innego, do Klaſztoru tego napotym przyiętemi bydź nie będą mogły, ani też Biſkup, czyli Patryarcha przeciwnego tey uſtawie pozwolenia wydawać niemaią: Nadto wſpomniony Klaſztor i Zakonnice w nim będące, wprotekcyą Stolicy Apoſtolſkiey, i Kongregacyi o rozkrzewieniu Wiary przyimuiemy.

Rząd zaś Klaſztoru tego tak Doczesny iako i Duchowny, z bez pośrzednią władzą, do Biſkupa mieyſcowego z pośrzednią zaś, do Patryarchy Greko-Melchitow Antyocheńſkiego, ktòry i bez-

pośrzednią ieżeliby Biskupa Katolika niebyło mieć ma; należyć będzie. Gdyby zaś i Patryarcha Katolik nieznaydował się, Klasztorem tym Opat Generalny Kongregacyi Swiętego Jana bezpośrzednie, póki Biskup Katolik; lub Patryarcha niebędzie ustanowiony, zarządzać powinien, iako od Stolicy Apostolskiey Delegowany.

Ordynaryinym Spowiednikiem Zakonnic pomienionego Klasztoru; powinien bydź Zakonnik Profess Kongregacyi S. Jana, ktòrego z nauk, pobożności i rostropności przez Opata Generalnego zarekomendowanego i wybranego, Biskup potwierdzi. Toż samo postanawiamy i o Spowiedniku extraordynaryinym, ktòrego Opat tenże trzy razy na rok, albo kiedy potrzeba wymagać będzie, do sluchania Spowiedzi pomienionych Zakonnic wyznaczy. Jeżeliby się zaś zdawało Biskupowi innego ktòregokolwiek Xiędza Zakonnika, choćby obcego zgromadzenia i Obrządku Łacińskiego, albo też Xiędza Swieckiego tegoż Obrządku; na Spowiednika extraordynaryinego wyznaczyć, to z przyczyn slusznych uskutecznić mocen będzie.

Nie

Nie inną zaś regułę też Zakonnice zachowywać maią, tylko iſtotną S. Bazylego ktòra Mnichom iako wyżey rzeczono, będzie podana. Do ktòrey reguły ieżeliby tak ciż Zakonnicy, iako i Zakonnice niektóre oddzielne uſtawy przydać żądali, ktòreby ſię ani tey regule ani zwyczaiom Greckim nieſprzeciwiały, tę wprzòd do Kongregacyi rozkrzewienia wiary dla przeyrzenia, i ieżeliby była potrzeba, poprawienia, oraz Naſzego zatwierdzenia przeſłać będą obowiązani.

We wſzyſtkich tych Naſzych Szanowni Bracia uſtawach, ktòreśmy po doyrzałym rzeczy roztrząśnieniu, i wyſłuchaniu zdań Szanownych Braci Naſzych Swiętego Kościoła Rzymſkiego Kardynałow, tudzież innych cnotą i nauką znakomitych mężow, ułożyli: i ktòre wam do zachowywania podac oſądziliśmy, niewątpiemy, iż doſkonale poznaiecie; iż żadnego innego niemieliśmy zamiaru iak tylko, aby i Szanowny Kościoła Greckiego Obrządek, tudzież zwyczaie w ſwoiey zoſtawały trwałości; i należące ſię od ludu Wam poſłuſzeńſtwo, tudzięż waſza nad

nim w rzeczach Duchownych władza, były nienaruſzonemi. Co oboie z iednego przedſięwzięcia umyſłu, i rozſądku rowności pochodzi, z przyczyny ktorey rożne Kościołòw uſtawy, tudzież zwyczaie, wròwnym maiąc względzie, do tego nayſzczegulniy zmierzaią chęci i uſiłowania Naſze, aby Duſz zbawieniu zaraiząiąc, wſzyſcy po całey świata przeſtrzeni znayduiący ſię Katolicy, iednym Wiary i iedności węzłem ſpoieni, Naywyżſzą tey Swiętey Stolicy uznawali powagę.

Wreście w innych wſzyſtkich rzeczach do Waſzey Szanowni Bracia władzy i Zwierzchniſtwa należących, do rządzenia ludem ſtaraniu i pieczołowitości Waſzey powierzonym, i tegoż ludu ścieſzkami Przykazań Boſkich do zamierzonego celu, to ieſt: Zbawienia wiecznego doprowadzania ſłużących: chcemy aby wſzyſtkie Prawa w ſwoiey pozoſtały ſtałości. W zupełnym przeto o was zoſtaiemy zaufaniu, że nietylko te poſtanowienia Naſze chętnie przez Was przyiętemi zoſtaną, lecz i znależytym poſłuſzeńſtwem będą dopełniane. Przykazuiemy nad to mocą i

powa-

powagą Nam służącą, aby to wszystko nietylko przez Was było nienaruszenie zachowywane, lecz i od innych wszystkich od ktòrych przynależy. Apostolskiego przytym Błogosławieństwa Wam udzielamy, Dan w Rzymie, u S. Maryi większey Dnia 24. Grudnia 1743. Roku, Papiestwa Naszego Czwartego.

Dekret tegoż Papieża Benedykta XIV. o przodkowaniu pomiędzy Xiężmi Łacińskiemi, i Greckiemi. Roku 1742. D. 26. Maia zapadły.

Gdy pomiędzy Łacińskiego i Greckiego Obrządku Xiężmi, pod czas Processyi, obrad, i innych Kościelnych solenności, ktòre z zwyczaiu, albo z własney woli i chęci odprawiać zwykli, kłotnie niekiedy i niezgody wszczynaią się, o pierwszość mieysca, ktòremi miłość i wzaiemna umysłów zgoda bywa obrażaną. Te więc skutecznie napotym zaspokoić pragnąć przykazuiemy, aby wsporach pomienionych o pierwszość mieysca, rożność Obrządku tak Greckie-

go iako i Łacińſkiego nie była uważaną, lecz czas wyświęcenia ſię na Kapłańſtwo pomienionych Xięży, albo ilośc godności Kościelney ieżeli którzy tąż ſą zaſzczyceni, tudzież innę okoliczności, ktòre z Prawa im ſłużącego, pierwſzość mieyſca otrzymywać powinny.

Brewe Benedykta Papieża XIV. oznaczaiące, iż Xięża Łacińscy mogą odprawiać Mſze na Ruſkich Antymiſsach, tudzież używać Kielichòw i Ornatòw ich, nawzaiem też Xięża Ruscy Łacińſkich.

Benedykt Biſkup. Sługa ſług Bożych. Na wieczną rzeczy pamięć.

Do Urzędu Apoſtolſkiego Nam powierzonego przynależy, abyśmy potrzebom Wiernych w ktòrychkolwiek Stronach znayduiących ſię, przyzwoite obmyslali ſpoſoby, oſobliwiey zaś Prawowiernych Kościołòw Miniſtròm w odległych

głych Kraiach około zbawienia Duſz pracuiącym, ich proźby i żądania łaſkawie przyimuiąc, ku ich potrzebney uldze i pocieſzeniu, idąc za Szanownym Poprzednikòw Naſzych przykładem ſłoſowne do okolicznosci mieyſca; i czaſu, wydawali poſtanowienia.

Dawniey iuż ukochani Nasi Synowie, Xięża Łacińſkiego Obrządku, w Kraiach Ruſkich do Polſki należących Misſye odprawuiący, w Kongregacyi o rozkrzewieniu Wiary ſwoię uczynili przełożenia, iż gdy w całey Rusi a mianowiciey w gorach Pokucia, w Podolu, tudzież obſzernych Kraiach Ukrainy, i w całey prawie Rusi Białą nazwaney, lubo liczne ſą Rusi ziednoczoney Kościoły, Łacińſkiego zaś Obrządku bardzo rzadkie; dla czego oni odprawować w tych Stronach Mſze SS. pragnąc, portatelle i Kielichy srebne lub złote, z ſobą wozić muſzą, ktòrych przewożenie w tak daleką podròż, dla niebeſpieczeńſtwa popſucia onychże ieſt trudne; aby onym pozwolenie odprawowania Mſzów SS. na Ruſkich Antymiſsach i używania ich Kielichòw z cyny podług ich zwyczaiu zrobionych, wydane

zoſta-

zostało: w przypadku bowiem odmowienia, od odprawowania Mszów SS. bardzo często wstrzymać by się musieli, wielu także Obrządku tegoż Łacińskiego ludzi, którzy odlegle od swych mieszkaią Kościołów, przytomności Xiędza Łacińskiego od któregoby Sakramenta przyiąc mogli byliby pozbawieni, czego iuż nawet przez wiele lat doświadczali. Dla czego przyponowieniu swych żądań upraszali, aby na Ruskich Antymissach Msze odprawiać, i ich Kielichów Cynowych używać mogli.

Kiedy zaś wspomnionych Missyonarzów proźby, od wzmiankowaney Kongregacyi o rozkrzewieniu Wiary, do drugiey Kongregacyi Inkwizycyiney podług praktykowanego zwyczaiu, po rozeznanie i rozrządzenie odesłane zostały, i te wczasie Naszey na tey Kongregacyi bytności Dnia 22. Stycznia Roku zeszłego 1750. były rozważane. My w ten czas aby ta okoliczność ogólnym wyrokiem mogła bydź zaspokoioną, cokolwiek w tey mierze dawniey, od Stolicy Apostolskiey zostało postanowiono, dla tym dokładnieyszego zainformowania się, w iedno zebrać, oprócz tego

Sza-

Szanownemu Bratu Biskupowi Zenopolitańskiemu, ktòry wowczas przy Dworze Naszym znaydował się: i ktory iuż dawniey w tych Kraiach także interessa Kościołòw Łacińskich i Greckich Katolickich utrzymuiąc przebywał: i znowu do tychże Kraiòw, i do tychże samych prac chwalebnie przedsięwziętych; na przykrość podròży, tudzież expensa niezważaiąc powrocić umyslił: rozkazaliśmy, aby Nas o rzetelności, proźb podanych zawiadomił, i zdanie swoie w tey mierze oświadczył. Teraz zaś po okazaniu Nam poprzedniczo zapadłych Dekretòw, i należytym onych przez Nas rozważeniu, tudzież zatwierdzeniu o rzetelności proźb, przez pomienionego Zenopolitańskiego Biskupa Nam uczynionym, ktòry i to ieszcze dla Naszey dodał wiadomości, iż wielu w tych Kraiach znayduie się Xięży Łacińskiego Obrządku cnotliwych i bogoboynych, ktòrzy, dla odległości swych Kościołów i niesposobności, bez żadnego skrupułu na Greckich Unickich Antymissach Msze odprawuią, otworzył nad to zdanie swoie, iż iako Greccy Uniccy Xięża ile razy tego wymaga potrzeba Msze SS.

odpra-

odprawuią na Łacińſkich portatellach, tak do utwierdzenia ściśleyſzego uſtanowioney iedności, niemało i to pomagałoby, dozwolić Xiężom Łacińſkiego Obrządku, aby w potrzebie niemaiąc ſwych Portatellòw, na Greckich Unickich Antymiſsach Mſze SS. odprawiać mogli. Co wſzyſtko doyrzale zważywſzy, takowy Naſz wyrok wydać poſtanowiliśmy, aby pomienionym Łacińſkiego Obrządku Xiężom na Rusi będącym, w przypadku niemienia Portatellów, tudzież Kielichòw Złotych lub srebrnych, na tychże Ruſkich Unickich Antymiſsach, przy użyciu ich Kielichòw cynowych, Mſze SS. bez żadnego ſkrupułu odprawiać wolno było.

Bowiem co ſię dotyczy kielichow Cynowych, pominąwſzy to coby z pierwſzych Kościoła wieków przywiedzione bydź mogło, w ktòrych kielichow nietylko drewnianych lecz nawet ſzklannych używano, iak w Traktacie o Mſzy S. przez nas wydanym okazano ieſt, żadnego zakazu przywieść i okazać niemożna, ktòrymby i w teraznieyſzych czaſach, używanie kielichow Cynowych zabronione bydź miało: ieżeli Kościo-

łow

łow i Xięży takowe ieſt uboſtwo, przez które naczyń większego ſzacunku mieć niemogą; owſzem w Kanonie o Konſekracyi te wyraznie znayduią ſię ſłowa. --- Jeżeli zaś który tak ieſt ubogi, przynaymniey chociaż cynowy niech ma Kielich, --- a dla tym większego poparcia Kościelnego w tym dozwolenia, więcey doczytać ſię można u Swiętego Tomaſza, i innych otym piſzących.

Co ſię zaś dotyczy powtorney prożby. Doſyć ieſt iaſno, iż w Kościele Łacińſkim, niemoże bydź inaczey odprawowana Mſza tylko przed Ołtarzem, który albo całkowicie ieſt poświęcony, albo też wnim znayduie ſię portatel, który tablicą Ołtarza nazywa ſię: oczym w tymże Naſzym traktacie podobnież mowiliśmy. w Greckim zaś Kościele wzmiankowane Portatelle nie ſą w zwyczaiu, lecz wnim od wielu iuż wieków to tylko zachowuią, iż kiedy Ołtarz całkowicie nie ieſt ſolennie poświęcony, zamiaſt portatelli, na ſtole Ołtarza płotno przez Biſkupa pobenedykowane, w którego końcach relikwie Swiętych ſą zaſzyte, które

An-

Antymenfion nazywa się, bywa kładzione, i na tym Mſza S: bywa odprawianą. Jako obſzerniey otym u Autorow o rzeczach do Mſzy należnych piſzących, doczytać się można.

Gdy zaś nigdy Kościoła Łacińſkiego niebyło myślą, aby Greckie zwyczaie niſzczyć i obalać miał, owſzem nad ich całością i zachowywaniem, ile tylko ſłuſzność dozwalała, pilną zawſze miał baczność, nigdy więc odprawowania Mſzow SS: które się na Antymiſſach czyni, nienaganił, owſzem takowego odprawowania nietylko w ſtronach Wſchodnich, lecz też i pomiędzy Greko-- Włochami wyraźnie dozwolił, oczym tak w uſtawie przez Poprzednika Naſzego Klemenſa VIII. wydaney, iako też i Naſzey która od tych ſłow zaczyna się. --- Chociaż Paſterſka -- doczytać się można.

W tych bowiem kraiach w ktòrych Greko -- Włochy mieſzkaią, gdy i Łacińſkiego Obrządku podobnież ludzie licznie znayduią się, i obóyga Obrządkow gęſte ſą Kościoły, tak dalece: iż bez żadney przeſzkody każdy Xiądz w właſnego ſwego Obrządku Kościele

bydź

bydź może przytomnym, żaney nie-
maſz przyczyny, dla ktòrey Xięża Ła-
cińſkiego Obrządku wStronach tychże
będący, przeciwko trwałemu Kościoła
Łacińſkiego zwyczaiowi, bez portatel-
li Mſze odprawiaćby mieli, dla cze-
go też im to wſpomnioną Naſzą uſta-
wą zabroniono zoſtało.

Lecz w kraiach tych, o ktòrych mo-
wa, w ktòrych Łacińſcy Xięża od Ko-
ściołow ſwego Obrządku ſą odległemi,
i portatellow z ſobą tudzież kielichow
wozić niemogą: iż na Ruſkich Uni-
ckich Antymiſſach Mſzą wolno im ieſt
odprawować, iuż dawno wtych okolicz-
nościach przez Stolicę Apoſtolſką za-
decydowano zoſtało, za czaſow ieſzcze
Klemenſa VIII. Poprzednika Naſzego,
na proźby będącego pod ow czas Bi-
ſkupa Wileńſkiego, w tym ſpoſobie. ---
„Xięża Ruſcy Unici w Kościołach O-
„brządku Łacińſkiego, Ołtarzy, Kieli-
„chow, i Ornatow tychże Xięży uży-
„wać, i Mſze odprawiać mogą w
„potrzebie, albo też z ſamego Nabo-
„żeńſtwa, aby tylko pomienione Mſze
„Obrządkiem Ruſkim odprawiali, na-
„wzaiem też Xięża Łacińſkiego O-

„ brządku w Kościołach Ruſkich Uni„ ckich Ołtarzy Kielichow i Ornatow „ ich używać i Mſze odprawiać będą mogli, podług iednak Obrządku „ Łacińſkiego. To zaś dziać ſię ma „ bez wſzelkiego pogorſzenia, oraz za„ zezwoleniem Prałatow i rządcow „ tychże Kościołow. ---

My zatym tak potrzebę wyżey wyrażoną, iako też obmowę wſpomnionego Dekretu, maiąc w uwadze, ninieyſzą Naſzą uſtawą nietylko Dekret tenże utwierdzamy i approbuiemy, lecz nadto wſpomnionym wſzyſtkim Miſſyonarzom, tudzież innym Xiężom Łacińſkiego Obrządku, w całey Polſkiey Ruſi bawiącym i zoſtaiącym, w Kościołach Ruſkich Unickich Mſzą Swiętą na ich Antymiſſach odprawiać i ich Kielichow Cynowych używać pozwalamy. Nienaruſzaiąc bynaymniey uſtaw o Ceremoniach i zwyczaiach Grekow, tak przez wſpomnionego Klemensa VIII. iako i przez Nas o Greko-Włochach wydanych. Któremu Naſzemu poſtanowieniu żadne przeciwne uſtawy przeſzkadzać niemaią ani powinny.

Chce-

Chcemy też, iako w tymże Dekrecie wyraźnie ieſt oſtrzeżono; aby pomienieni Miſſyonarze i Xięża Łacińſcy, gdy podług tego Naſzego pozwolenia Mſze w Kościołach Ruſkich Unickich i na ich Antymiſſach odprawiać będą, zawſze onęż podług Łacińſkiego Obrządku odprawowali. W czym Dekret przez Poprzednika Naſzego Piuſa V. wydany, zaczynaiący ſię w słowach -- Opatrzność Rzymſkiego Papieża -- nienaruſzenie zachowany bydź powinien: którym Dekretem wſzelkie pozwolenia wydane tak Grekom aby Mſze i Kapłańſkie pacierze podług Łacińſkiego Obrządku, iako Łacinnikom, podług ktòrych też Mſze i Pacierze podług Obrządku Greckiego odprawiać mogli, na zawſze uchylone zoſtały, ktòre i My ninieyſzą uſtawą uchylamy, oraz Dekret wzmiankowany ponawiamy.

Chcemy nad to aby ninieyſze Naſze pozwolenie, odprawowania Mſzòw na Ruſkich Antymiſsach, ſłużyło tylko w ſamych Kościołach Ruſkich Unickich, co też Dekretem wyżey wyrażonym ieſt warowano. Jeżeliby zaś ciż Miſsyonarze,

rze, i Xięża, w Kościele Łacińskiego Obrządku, albo w Kaplicach Dworskich, lub w Domach prywatnych, Łacinników: w których odprawowanie Mszòw od Stolicy Apostolskiey iest dozwolone, Mszą odprawiać mieli, też: nie na Antymissach lecz na Portatellach odprawiać będą powinni.

Chcemy nakoniec, aby exemplarzom tego postanowienia Naszego, choćby Drukowanym, Publicznego Pisarza podpisem, i pieczęcią Osoby na godności Kościeiney zastaiącey stwierdzonym, taka dana była wszędzie wiara, iak gdy by sam oryginał był okazany. Dan w Rzymie u S. Maryi większey Roku Pańskiego 1751. Dnia 29. Marca Papiestwa zaś Naszego 11.

D. Kardynał Passioneus.

List Benedykta XIV. do Metropolity, Arcy-Biskupòw, i Biskupòw Ruskich.

Benedykt Papież XIV.

Szanowni Bracia.

Co tylko Szanowni Bracia, dla zachowania dawney Szacownego Narodu

rodu Waſzego Ruſkiego ſławy i świętności, utwierdzenia trwałości Waſzey w Religij, oddalenia i zaſpokoienia wſzelkich ſprzeczek oraz zatargow, urządzenia i rozſzerzenia Dyecezyi waſzych tak przez Nas ſamych, iako i w Imieniu Naſzym, przez Kongregacyą Szanownych Braci Naſzych S. Kościoła Rzymſkiego Kardynałów, w interesach rozkrzewienia Wiary Przełożonych, uczyniono, i z wſzelką przezornością uſtanowiono zoſtało: mniemamy; iż to wſzyſtko zupełnie Was przekonywać powinno, iak dalece Narod waſz ſzacuiemy, i poważamy.

Ufamy iednak w Panu, iż ów niewypowiedzianey Papieſkiey ſzczodrobliwości, i ſzacunku Narodu Waſzego dowod, o ktòrym, z innego Liſtu Naſzego Dnia 5. Kwietnia 1753. Papieſtwa zaś Naſzego 13. Roku, na wieczną rzeczy pamięć wydanego; od ſłòw --- Zalety naygodnieyſza ſtaranność --- zaczynaiącego ſię, pozwemiecie wiadomość: tym mocnieyſze w Was uczyni przekonanie. Ktorego Liſtu exemplarz w Drukarni Kongregacyi wydrukowany, wraz z ninieyſzym Liſtem Naſzym wam przeſłać zlęcamy. Oprócz

Oprócz tego liſtu, rozkazaliśmy ieſzcze, aby dla tym dogodnieyſzego i doſkonalſzego Młodzieży Narodu Waſzego w Kollegium Wil ńſk m podług Obrządku i uſtaw Waſzych edukowania, od wſpomnianey Kongregacyi o rozkrzewieniu Wiary, uſtawy i reguły wydane zoſtały, które mniemamy, iż będą pożytecznemi.

Lecz obawiamy ſię, i ſłuſzną do takowey obawy mamy przyczynę, aby to wſzyſtko, co przez Nas albo iuż ieſt uſtanowionym, albo napotym uſtanowiono bydź ma, ſwóy wzięło pomyślny ſkutek, ieżeli baczna waſza wtym wſzyſtkim troſkliwość, nieuſtanny dozor, i w dopełnianiu pilność, przewodniczyć niebędą.

Dlaczego, was Szanowni Bracia prosiemy, i do tego w Panu, iak nayuśilniey zachęcamy: abyście nadewſzyſtko o klerze Swieckim, ku którego pomocy kler Zakonny ieſt uſtanowiony, naywiękſzą mieli ſtaranność, i ta raz przez was powzięta, niezmiennie była dopełnianą.

Wam

Wam zaiſte przytomnym i widzącym, lepiey i doſtateczniey ieſt wiadomo, niżeli Nam od tych Stron odległym, wczym Was i ſam ſkutek rzeczy przeświadcza; iaka u Was w Xiężach Swieckich ieſt niewiadomość. Ta zaś, podług mniemania Naſzego nie z inney pochodzi przyczyny, iak tylko częścią z niedoſtatku Nauczycielow ich edukuiących, częścią zaś ztąd iż im żadnę urzędy nie bywaią powierzane, częścią nakoniec, iż około tych ktòrzy ſą przełożonemi żadney niemaſz pilności i ſtaranności, ktòraby ich łagodnie i dzielnie, do podięcia w nauczaniu trudow, i odbywania interesſów Kościelnych, zachęcać i pobudzać mogła.

Y z tey to nieochybnie przyczyny, tudzież dla oddalenia i wykorzenienia tego wſzyſtkiego; Szanowni Bracia Waſi, ktòrzy z tak wielką gorliwością i zaletą Narodu Waſzego, Synod Zamoyſki odprawili, na Seſſyi Trzeciey wtytule Siodmym poſtanowili, --- aby każdy Biſkup Officyała miał z Kleru Swieckiego, ieżeli między tymże Klerem zdatny do tego urzędu znaydować ſię będzie.

 Po-

Ponieważ zaś każdy z Was w swoiey Dyecezyi, (są bowiem między wami ktòrzy więcey maią Katedralnych Kościołòw,) wielu utrzymywać iest obowiązany urzędnikòw i Officyałów, ktòrych pomocy w rządzeniu należytym Dyecezyi Waszych, i załatwianiu interessòw używać moglibyście. Wy iednak Szanowni Bracia, Zakonnikòw bardziey niżeli z Kleru Swieckiego, na takowych urzędach mieć pragniecie, i takowe urzędy Zakonnikom daiecie. Nam ktòrzy podług słuszności, na ròwney rzeczy kładziemy szali, pewną do tego pobudką ta się bydź zdaie przyczyna: że Zakonnicy u Was do tych urzędow sposobnieysi znayduią się; ani przeto pragniemy naganiać zdania i przedsięwzięcia Waszego, owszem, ile takowy zamiar może być godny pochwały, chcemy wam w tym samym razie przełożyć, iż z zaniedbania Kleru Swieckiego, umieiętnych w nim pochodzi niedostatek.

Każdy bowiem z tegoż Kleru traci ochotę, tudzież wgnusność i prożniactwo wpada, gdy mu na myśl przychodzi, iż Zakonnicy raczey takowe posiada-

ſiadaią urzędy, które każdy z nich, lubo nie zaraz lecz z czałem, mógłby dokładnie utrzymywać, i bydź do nich ſpoſobnym.

Niech więc to będzie Paſterſką Waſzą nayprzód ſtaronnością, abyście wſzelkiego w tym dokładali uſiłowania, iżby Młodzież Narodu waſzego z pomienionego Wileńſkiego Seminaryum po ukończonych naukach wychodząca, niebyła napotym zaniedbywaną, lecz zaraz onymże iaka powinność ma bydź nadawaną, tak aby każdy z nich włożonemu pierwiaſtkowo obowiąſkowi czyniąc zadoſyć, do większych coraz przez ſtopnie mógł bydź promowowany urzędów. Ten bowiem ſpoſob iako przykład dla innych naydzielnieyſzy (pobudzana albowiem bywa Młodzież nadzieią chwały, i pożytku,) będzie niemałym zachęceniem, iż każdy z nich, aby tylko niebył złego i zepſutego umyſłu, porzuci prożnowanie i wyſtępki, a do pracy i cnót przywyknie. Lecz zalecenie to Naſze i zachęcenie za Alumnami Kollegium Wileńſkiego dane, aby im urzędy przy Was były powierzone, niechcemy iżby tak było ro-

 zu-

zumiane, że pomienieni Alumni do takowych urzędòw koniecznie maią być wybierani, gdyż nayprzòd powinni, owszem niechcących przymuſić nawet należy, do odbywania powinności Parochialnych, i utrzymywania ſtaranności, około duſz ludzkich zbawienia.

Na oſtatek, ufaiąc w Waſzey Szanowni Bracia znaney roſtropności i gorliwości, ktore większych od Was w tych okolicznościach ſpodziewać ſię każą dowodów, Apoſtolſkiego Wam Błogoſławieńſtwa chętnie, i z ſerca udzielamy. Dan w Rzymie u S. Maryi większey pod Pierścieniem Rybaka Dnia 14. Sierpnia 1753. Papieſtwa zaś Naſzego 13. Roku. *Kajetan Amatus.*

Brewe Benedykta XIV. o Juryzdykcyi i władzy Biſkupiey, co do Kosciołów Parochialnych Zakonnikòw, i oſob w nich ſtaranie około Duſz utrzymuiących.

Benedykt Biſkup. Sługa ſług Bożych. Na wieczną rzeczy pamięć.

Dla umocnienia i ugruntowania Kościelney karności przepiſòw, Poprzedni-

dnicy Naſi Rzymſcy Papieże uſilnego przykładaiąc ſtarania, maiąc wzgląd na okoliczności rzeczy, czaſow, i potrzeby, zwykli ſwę dogodne wydawać uſtanowienia, ktòremiby tak zepſute obyczaie naprawić, iako też nieporządney wyniołości ludźkiey mniemania, oddalić i przytłumić mogli. Do doſtąpienia czego rzeczą naypożytecznieyſzą bydź doświadczyli, albo dawne Oycòw Konſtytucye i uſtawy odnawiać, i onęż ogłaſzać, albo też prawych Rzymſkiego Sądu Trybunałów czyli Kongregacyi wyroki i odpowiedzi w iedno zbierać, tęż potwierdzać, lub też w niektòrych okolicznościach odmieniać, oraz te roſtropnie ieżeli w ſobie wczym były przeciwne ugadzać. W czym, dawnieyſze pominąwſzy przykłady, nie inny miał do tego powod, Poprzednik Naſz Klemens Papież X. który przez ſwoię Konſtytucyą ktòra ſię zaczyna,--- Naywyżſza,-- Dnia 11. Czerwca Roku 1670. wydaną; polegaiąc na licznych rezolucyach Kongregacyi S. Kościoła Rzymſkiego Kardynałòw nad intereſsami Biſkupów i Zakonników, tudzież wykładaniem Koncylium Trydenckiego

powa-

powagą Apoſtolſką przełożonych: wiele rzeczy poſtanowił, o powinney od Zakonników ku Biſkupom mieyſcowym podległości, i należytym uſzanowaniu, tak w proſzeniu Jego pozwolenia i Błogosławieństwa na miewanie Kazań i opowiadanie ſłowa Bożego, w Kościołach nawet ich Zakonów, iako też w dozwoleniu i potwierdzeniu przez nich otrzymać mianym, na wolne adminiſtrowanie Sakramentu pokuty. Podobnym ſpoſobem poſtąpił, również Poprzednik Naſz Jnnocenty Papież XII. który podług rezolucyi Kongregacyi teyże, pewne względem święcenia Kapłanów reguły, i wſzyſtkich Biſkupòw nad ich Dyecezanami Prawa przepiſał, Konſtytucyą ſwoią pod Dniem 2. Liſtopada 1094. wydaną, ktòra zaczyna ſię Poſtrzegacze.

Tego ſamego ſpoſobu i My użyliśmy, w Liście Naſzym ktorego początek,-- Sakrament pokuty w Roku 1741. w Czerwcu wydanym, ktòrym przeciwko Xiężom na Sakramentalney Spowiedzi ſwoich Penitentów do rzeczy ſproſnych namawiaiącym, uſtanowiliśmy niektòre rzeczy, podług oznaczenia i wyrokòw

kòw Kongregacyi Szanownych Braci Naſzych S. Kościoła Rzymſkiego Kardynałòw Generalnych Jnkwizytorów, w ſprawach podobnych ròżnemi czaſy, i wròżnych przypadkach zapadłych. Toż ſamo niedawno uczyniliśmy, liſt Naſz okolny do wſzyſtkich Patryarchów, Arcy-Biſkupòw i Biſkupów mieyſcowych we Włoſzech będących pod Dniem 19. Sierpnia Roku tegoż 1744. wydaiąc, ktòry zaczyna ſię. --- Gdy zawſze zdarzone --- w ktòrym Liście Naſzym, od zdania i rezolucyi Kongregacyi wykładania Koncylium Trydenckiego bynaymniey nieodſtępuiąc, wiele uſtanowiliśmy o obowiąſku, ktòry dopełniany być powinien, tak przez tych ktòrzy ſtaranie około Duſz utrzymuią, aby za właſnych Parochian Mſzą przynaymniey w Dni Swiąteczne Ofiarowali, iako też przez Kanoników przy Kościołach Katedralnych i Kollegiackich, i innych z ich grona, aby codziennie za Dobrodzieiòw Mſzą Konwencka zwaną odprawowali. Jakoż i w ninieyſzey Naſzey uſtawie ktòra wieczno-trwałą bydź ma, a ktòrą w wyłożeniu Praw Biſkupom w wizytowaniu Kościołòw Parochialnych do

Kla-

Klaſztorów Zakonnych należących ſłużących; wydać przedſięwzięliśmy: tegoż ſamego ſpoſobu używamy.

Staranie Duſz utrzymuiący przy tych Kościołach które do Klaſztorow lub domow tak Zakonnikow, iako też Zakonnic należą, czyli ci ſą Zakonnikami, czyli Xiężmi Swieckiemi, podług przepiſu Koncylium Trydeńckiego na Sesſyi 25. Rozdziale 11. o Zakonnikach, --
„ Należyć powinni bez pośrzednie w tych
„ wſzyſtkich rzeczach, które do po-
„ mienionego ſtarania około duſz i
„ adminiſtrowania Sakramentow przy-
„ należą, do Juryzdykcyi mieyſcowe-
„ go Biſkupa, Jego Wizyty, i popra-
„ wy; te tylko klaſztory czyli miey-
„ ſca wyiąwſzy, w których General-
„ ni Opaci albo Rządcy Zakonu czyli
„ Generałowie, ſwoie maią pryncypal-
„ ne mieszkanie, wyłączywſzy rownież
„ i te Klaſztory czyli Domy, w któ-
„ rych Opaci albo inni Zakonnikow
„ Starſi maią dozwoloną władzę Bi-
„ ſkupią w rzeczach doczeſnych wzglę-
„ dem Parochow i Parochian, przy za-
„ chowaniu iednak Praw tych Bi-
„ ſkupow, którzy tak do mieyſc tych

„ ia-

„ iako i Osob większą maią władzę,
„ i oney używaią. --

Gdy zatym niektòrzy z Xięży od Biskupiey Juryzdykcyi wyłączeni, ktòrzy Parochii poleconey, i starania około Dusz oddanego niemieli, ośmielili się assystować ślubom, bez poprzedniczego Biskupa, lub Parocha pozwolenia, urosło z tąd zapytanie, czyli do Biskupa, czyli też do Starszego Zakonu, tych Xięży za to skarcenie, i ich poprawienie należyć powinno.

Y gdy ciż, wyłączaiące Prawo z tąd okazywali, że Koncylium Trydenckie w wyżey w zmiankowanym mieyscu: udzielaiąc władzy Biskupom napominania i karania Xięży z pod ich Juryzdykcyi wyiętych, w tych tylko przypadkach ktòre z Parochialney władzy, i Administrowania Sakramentow pochodzą: otych zaiste tylko mowi Xiężach, ktòrzy abo są Parochami, albo staranność około dusz istotnie utrzymuią: ci zaś z przyczyny ktòrych to zapytanie urosło takowemi niebyli. Błahy ten i nikczemny spor, zaspokoił nazawsze Peprzednik Nasz Grzę-

gorz

gorz Papież XV. i z porady Kongregacyi Koncylium Trydenckie tłomaczącey, wydał swą Konstycyą 9. Lutego 1622. Roku datowaną, ktòra zaczyna się -- Niedościgła -- Ktòrą urządził -- Aby napotym tak Zakonnicy
„ iako i Swieccy Xięża, od Juryzdy-
„ kcyi i władzy Biskupa iakimkolwiek
„ sposobem wyięci, ieżeli staranie o-
„ koło Dusz Osob swieckich w klasztorach czyli domach Zakonnych, albo
„ w innych ktòrychkolwiek Kościołach
„ czyli Beneficyach, bądź do Zakon-
„ nikow, lub nie; należących, sprawo-
„ wać będą, i Sakramenta albo ieden
„ znich Administrować; wszystko to
„ dziać się powinno za poprzedniczym
„ Biskupa zezwoleniem i potwierdze-
„ niem, ieżeli zaś pomimo zezwole-
„ nia i potwierdzenia to czynić bę-
„ dą: w tym wszystkim co do staran-
„ ności około Dusz i Administrowa-
„ nia Sakramentow przynależy, od
„ władzy, wizyty, i poprawy Biskupa,
„ iako od Stolicy Apostolskiey delego-
„ wanego, zależyć powinni. ---

Po zaspokoieniu tey sprzeczki nadmienioną Konstytucyą Grzegorza, nia

zę-

zewſzyſtkim tym podobne kweſtye i kłotnie zoſtały umorzone, wiele owſzem wątpliwosci tak w Kongregacyach iako i Audyturze Rzymſkiey, mianowiciey około iſtoty i natury oddzielnych niektòrych czynności, czyli tę do utrzymywania Parochialnych powinności, i Adminiſtrowania Sakramentow należą? i czyli Biſkup w wizytowaniu Kościołow Parochialnyeh Zakonnych może albo nie, używać ſwey władzy w pomienionych przypadkach? tudzież czyli ten albo inny Klaſztor, może bydź brany i nazywany ordynaryinym i pryncypalnym pomieſzkaniem Opata Generalnego czyli głowy Zakonu, przez co Kościoł do takowego kłaſztoru należący, chociażby był Parochialny, wizycie Biſkupa podlegać niepowinien. Gdy zatym rezolucye takowe w pomienionych Trybunałach i nadmienionych okolicznościach zapadłe, z wſzelką przez Nas przyczyn do uſtanowienia ich uwagą, rozpoznane, i roztrząśnione zoſtały, po wyſłuchaniu zdań niektòrych Swiętego Kościoła Rzymſkiego Kardynałow, i innych Mężow, w Nauce Prawa Ka-

noni-

nonicznego biegłych, niektòre o tych rzeczach ustawy z mocy Nam służącey wydać, i ninieyszą Konstytucyą Naszą ktoraby w podobnych zatargach pewne i niewzruszone reguły wskazywać mogła, przepisać postanowiliśmy: aby tym sposobem wszystkie napotym w tych okolicznościach kłotnie zatargi, oraz przeszkody ułatwione bydź mogły, a w zachowywaniu Dekretow Koncylium Trydenckiego, powinny wzgląd i posłuszeństwo dopełniane zostały.

Podług chwalebney porady, nader rzeczą iest pożyteczną, iż Biskupi przed zaczęciem wizyty swey Dyecezyi, do każdych mieysc Missyonarzow wysyłaią, ktòrzy przed ich przybyciem, lud opowiadaniem Słowa Bożego i Administrowaniem onymże Sakramentòw, do pobożności i dobrych uczynków, (co Biskupiey wizyty naypierwszą iest zasadą,) zachęcać zwykli. Znaleźli się iednak tacy z Zakonników, do ktòrych Kościołów Parafie należą, ktòrzy powątpiwali, ieżeli takowych wysłanych Missyonarzy, czyli z Swieckich Xięży, czyli z Zakonu którego, przez Biskupa wyznaczonych, iako Jego przyszłey wizy-

zy-

żyty oznaymicielow, do ſwych Klaſztoròw i Kościołow, dia dopełniania nakazaney im powinności, przyiac ſą obowiązani. Ktora wątpliwość gdy w Kongregacyi nad intereſsami Biſkupòw i Zakonnikow przełożoney, była roztrząſaną, pod Dniem 31. Sierpnia 1668. Roku zapadł wyrok. Ze pomienieni Miſsyonarze nawet od Zakonnych Parochòw chętnie przyimowani być powinni, i we wſzyſtkim tym od nich mieć pomoc, czego do ich obowiąſku wykonania potrzeba wymagać będzie, ktòry wyrok i My za ſprawiedliwy uznaiemy, i onże powagą Apoſtolſką utwierdzamy, oraz aby napotym w przyimowaniu Miſsyonarzòw, wiele razy tych Biſkup wyſłać oſądzi; Parochowie Zakonni wſzelką okazywali łatwość przykazuiemy.

Lecz tak pod czas ſamey wizyty iako i po tey odbytey, niektòrzy Zakonnicy, o ſwych Przywileiòw, i wyłączeń całość, więcey niż przynależało troſkliwi, tę Biſkupom zarzucili kweſtyą, czyli im godzi ſię w ich Kościołach Parochialnych lub bez Parochii, Sakrament bierzmowania dawać, ktòra ſprzeczka

czka, po wyſłuchanych ſtron Kontrowerſyach, na ſtronę Biſkupòw zadecydowaną zoſtała, ktòrą My w ogule, i bez wſzelkiego wyłączenia potwierdzamy.

W odbywaniu zaś Biſkupiey wizyty Kościołòw Parochialnych, ktòre do Zakonnikòw należą, nie ieſt wolno Biſkupowi wſzyſtkie takowego Kościoła Ołtarze wizytować, lecz ten tylko ſzczegulnie w ktòrym Nayświętſzy Sakrament bywa zachowywany, iako też Cymboryum, Chrzcielnicę, ieżeli ieſt: Konfeſsyonał w ktòrym Paroch Spowiedzi zwykł ſłuchać, Ambonę z ktòrey miewa Kazanie, Zakryſtyą Kościoła dla widzenia gdzie chowaią odzienia do Adminiſtrowania przyſtoynego Sakramentòw, Gròb na chowanie ciał zmarłych Parochian przeznaczony, iako też Cmentarz, Dzwonicę ieżeli w niey ſą dzwony do Parochii należące, tudzież wſzyſtkie inne naczynia w ktòrych Oleia S. do Chrztu i oſtatniego pomazania ſłużące znayduią ſię, niemniey wodę Chrzcielnicy, i inną Benedykowaną do kropienia ſię nią wchodzących należącą, ktòra przy drżwiach Kościelnych bywa ſtawianą.

Do

Do wizyty też mieyſcowey należy i to co ſię ściąga do Oſoby Parocha, ktòry ieżeli będzie Zakonnik, co ſię dotyczy zachowywania przez niego reguły i uſtaw Zakonnych, o to Biſkup pytać ſię niepowinien, gdyż to ſzczegulnie do Jego Zakonu Starſzego przynależy. Wolno ieſt iednak Biſkupowi owſzem Jego Urzędu ieſt powinnością, o Parocha życię i obyczaie wybadywać ſię, choćby ten był i Zakonnik, ponieważ przykładne ſprawowanie ſię za ſortą Parocha i rządcy, pobudza ludzi do czynienia dobrych uczynkow, przeciwnie złe, ſzkodzi mocno. Y tak iuż wtey mierze przez tęż Kongregacyą uſtanowiono zoſtało, podług ktòrey i My toż ſamo uſtanawiamy.

Do Biſkupiego rownież Urzędu i powinności przynależy, pytać ſię i examinować, czyli Paroch (choćcy Zakonnik,) ieſt pilnym w odbywaniu obowiązkow Parochialnych, czyli prawo, o znaydowaniu ſię iego na mieyſcu ieſt zachowane, czyli bywa na Synodzie, gdy oto zoſtaie rekwirowany, czyli bywa na Kongreacyach i Konferencyach, czyli wſzyſtkie powinno-

ści

ści Parochialne dopełnia, a między innemi rzeczami czyli Mſzą za Parochian w Dni Swięteczne applikuie podług uſtawy, czyli w dni te to wſzyſtko czyni, co Koncylium Trydenckie czynić rozkazało; to ieſt czyli miewa Kazania, i naucza dzieci katechizmu tudzież Artykułow Wiary, czyli w Dni wyznaczonę ſłucha ſpowiedzi, czyli chorym i w niebeſpieczeńſtwie życia zoſtaiącym Sakramenta Adminiſtruie, i innych około tego dopełnia powinności, czyli dzieci oboiey Płci przed przyięciem pierwſzy raz kommunii potrzebnych uczy wiadomości, czyli przed daniem ślubow należne czyni zapytania względem przeſzkod i nieprzymuſzoney do przyięcia Małżeńſtwa woli, i tych czyli ſię o artykuły Wiary zapytuie, nakoniec czyli Paroch porządne utrzymuie Metryki, Chrzſtu, ślubu, pogrzebow, i ſtanu iego Parafii.

Zgoła, co Biſkup examinować, i o co ſię Parocha Swieckiego pytać powinien, tego wſzyſtkiego od Parocha zakonnika wymagać może, okoliczności ſzczegulnie życia Zakonnego

tyczą-

tyczące ſię wyiąwſzy: i gdy ſpoſtrzeże, że ten obowiąſkom Parochialnym zadość nieczyni, potrzebne urządzenia i Dekreta czynić, i oneż ogłaſzać, tudzież pomienionego Parocha ukarać mocen będzie. W tym iednak Biſkup nie ma mieć oddzielnie Jemu ſamemu ſłużącego Prawa, lecz wſpolnie z Starſzym Zakonu, tak iednak: iż gdyby ſię zdarzyć miało, że inaczey Zwierzchnik czyli ſtarſzy Zakonu, a inaczey Biſkup oſądzi, Biſkupie Dekreta, a nie Starſzego Zakonu w mocy ſwey zoſtawać powinny: w którey okoliczności tak iuż przez Kongregacyą zadecydowano zoſtało, którą decyzyą My powagą Apoſtolſką zmacniamy i ſtwierdzamy. Szczegulnie zaś do prawa Biſkupiego przynależy o obyczaiach Parochian wybadywać ſię, i pogorſzenia ieżeli pomiędzy niemi ſą wykorzeniać, oraz ſkuteczne do tego obmyślać ſpoſoby, oczym wſzyſtkim ma ſię pilnie wypytywać, albowiem Starsi Zakonni, względem Parafian Swieckich, żadney niemaią władzy i Juryzdykcyi.

W Przypadku zaś gdyby albo Biſkupowi albo Starſzemu Zakonu, którego

z pomienionych Parochòw od Parochij oddalić zdawało się, i to by za rzecz potrzebną uznano zostało: ponieważ takowym Parochom od swych Starszych wyznaczonym, i podług ich woli od tego obowiąsku oddalonemi bydź mogącym, bez potwierdzenia Biskupiego obowiąskòw Parochialnych wypełniać nienależy, urosła z tąd wątpliwość, czyli Biskup może oddalić Parocha Zakonnika bez zezwolenia jego Starszego, i czyli temuż Starszemu oznaymić iest winien powody do takowego oddalenia służące, wzaiemnie też, czyli Przełożony podobnież Zakonnika Parocha oddalić chcący, obowiązany iest starać się w tym przypadku o zezwolenie Biskupa, i powody oddalenia przełożyć. O którey kwestyi tak przez nadmienioną Kongregacyą ustanowiono zostało: że Parochowie Zakonnicy, tak przez Biskupa, iako i przez swego Starszego od Parochij mogą bydź oddalonemi, bez zapytania się i zezwolenia strony drugiey, ani też obowiązane są te Strony iedna drugiey okazywać powody do oddalenia służące, a tym bardziey oneż usprawiedliwiać. Co My zupełnie potwierdzamy.

Kie-

Kiedy zaś Koncylium Trydenckie wſpomnianym wyżey mieyſcu poſtanowiło, iż Parochowie tak Swieccy iako i Zakonni utrzymuiący ſtaranie Duſz, w Klaſztorach czyli Domach Zakonnikòw do których pomienione Parafie należą, w tych wſzyſtkich rzeczach ktòre do obowiąſkòw Parochialnych ściągaią ſię, bezpośrzednie do władzy Biſkupa, Jego wizyty i poprawy należyć powinni, (co podług powſzechnego Trybunałòw Naſzych zdania, Juryzdykcyą Biſkupa mieyſcową, a nie Delegowaną oznacza,) iednakże tož Koncylium wyłącza tę Klaſztory i mieyſca w ktòrych albo Opaci albo inni Zakonnikòw Przełożeni, Juryzdykcyą Biſkupią i doczesną maią nad Parochami i Parafianami: zachowuiąc Prawo ſzczegulnie tych Biſkupów, ktòrzy z iakieykolwiek przyczyny albo tytułu, więkſzą nad mieyſcami temi lub oſobami maią władzę,-- Dla czego niektòrym Biſkupom dowieść uſiłuiącym, iż im przynaymniey iako od Stolicy Apoſtolſkiey Delegowanym, w podobnych mieyſcach Juryzdykcyą nad Parochianami ſprawować ſię godzi, Kongregacya Koncylium Trydenckiego

odpowiedziała: iż gdzie albo Opat albo Starſzy Zakonu ma władzę Biſkupią i doczesną nad Parochami i Parafiami, Biſkup zaś nieokazuie nad tę więkſzey, w takowym przypadku tak od wizyty, iako też wſzelkiey do Juryzdykcyi Jego względem Parochów i Parochian należącey czynności, wſtrzymywać ſię powinien. Która uſtawa, ponieważ zwyrokami Koncylium Trydenckiego ieſt zgodna, My oneż powagą Apoſtolſką ſtwierdzamy.

Ròwnież toż Koncylium wyłącza od Juryzdykcyi i wizyty Biſkupa tak Swieckich iako i Zakonnych Parochów, w Klaſztorach i mieyſcach takowych w ktòrych Opaci Generalni, lub Zwierzchnicy czyli Generałowie Zakonu maią ſwoię ordynaryine i pryncypalne mieſzkanie: ktòre wyłączenie wielu zapytaniom i trudnościom dało przyczyne. A nayprzòd. Czyli do okazania od Juryzdykcyi Biſkupiey i Jego wizyty wyłączenia, doſyć ieſt natym; że w ktòrym Klaſztorze mieſzka Opat Zakonny, chociaż ten nie ieſt Starſzym całego Zakonu. Na co taż Kongregacya odpowiedziała, iż nie ieſt doſyć na tym Opa-

ta Zakonnika mieſzkaniu, lecz ſzczególnie w ten czas to mieyſce niepodlega wizycie Biſkupiey, gdy w nim mieſzka Opat, ktòry ieſt Starſzym czyli głową całego Zakonu: w ten czas bowiem Koncylium Trydenckie Opatòw ordynaryinych i Starſzych Zakonnych wſpomina, gdy od Biſkupiey Juryzdykcyi i wizyty wyłącza Parochów tych Klaſztoròw i Kościołów, w których Opaci albo inni Starſi Zakonni, władzę Biſkupią i doczesną ſprawuią: którą władzę iak ieſt wiadomo, niektórzy Opaci i Starſi Zakonni maią nadaną, chociaż nie ſą Generałami Zakonu. O Opatach zaś Generalnych, czyli rządcach całego Zakonu dopiero mòwi toż Koncylium, kiedy od Juryzdykcyi i wizyty Biſkupa wyimuie Klaſztory te i mieyſca, w ktòrych Opaci Generalni czyli Generałowie Zakonu, mieſzkanie ſwę ordynaryine i pryncypalne maią. Kiedy zaś pomimo wſzelkiey wątpliwości takie było zdanie i myśl Koncylium Trydenckiego, więc iż tak a nieinaczey trzymano bydź powinno, poſtanawiamy; niezważaiąc na znak oddzielaiący ktòry w edycyach niektòrych Koncylium

Try-

Trydenckiego widzić ſię daie między ſłowem Abbates -- Generales, albowiem podobny znak oddzielaiący, w oryginalnym i autentycznym exemplarzu tegoż Koncylium, ktory w Zamku S. Anioła ieſt zachowany nieznayduię ſię, a ktory oryginalny exemplarz, dla doyścia iſtotnego ſenſu dokładnie przeyrzeliśmy: a zatym w pomienionych edycyach znak ten oddzielaiący zważany być niepowinien, owſzem wymazany.

Drugie zapytanie było czyli do otrzymania Exempcyi albo wyłączenia od władzy Biſkupiey i Jego Wizyty, doſyc ieſt na tym, że klasztor ieſt ordynaryinym pomieſzkaniem Starſzego Zakonu, czyli też oprocz tego potrzeba ieſzcze aby klaſztor tenże był pierwſzym i pryncypalnym mieyſcem Zakonu. O czym pominowſzy rożne wtey mierze zdania, tak uſtanawiamy; iż doſyć ieſt natym aby klaſztor był ordynaryinym i pryncypalnym mieyſcem pomieſzkania Starſzego Zakonu Generalnego: jak w tym przypadku taż Kongregacya nieodmiennie ſwego trzymała ſię zdania, albowiem ſłowa Koncylium Trydenckiego o Generanych Starſzych

ſzych Zakonu mowiące, nie do mieyſc lecz do Oſob tychże Zwierzchnikòw Zakonnych w mieyſcach takowych rezydencyą maiących odnoſzą ſię i przynależą.

Trzecia była wątpliwość, czyli wyłączenie od władzy Biſkupiey, ktòrego Koncylium Trydenckie dozwala Kościołom Parafialnym, tych Klaſztorow w których Opaci-Generalni czyli Starsi Zakonu mieſzkaią; rozciąga ſię i do innych Parafialnych Kościołow, ktòre do klaſztoròw takowych należą i ſą przyłączone, Lecz gdy Koncylium Trydenckiego wyroki, o takowych Kościołach Parafialnych do Klaſztoru w ktòrym rezydencya Starſzego Zakonu, przyłączonych i należących, żadney nieczynią wzmianki, dla tego Kongregacya wątpliwość nadmienioną rozwięzuiąc odpowiedziała: iż takowe Kościoły Parafialne do Klaſztorow wyżey wſpomnionych przyłączone, chociażby przy nich Zakonnicy byli Parochami, nie ſą od władzy Biſkupiey i Jego wizyty wyięte. Co i my wſpomnianey odpowiedzi trzymaiąc ſię uſtanawiamy.

W Czwar-

W Czwartey podaney wątpliwości to ſię zawierało. Czyli z przyczyny wyłączenia od Juryzdykcyi i władzy Biſkupa tych Parochow i rządcow Kościołow, ktòre do rezydencyi Starſzych generalnych Zakonu należą, ſłuży władza tymże ſtarſzym Zakonu, nad Parochianami świeckiemi do tychże Kościołow należącemi, czyli też to Prawo właściwie tylko do Biſkupa należy? W czym tak uſtanawiamy: iż do urzędu Biſkupiego iſtotna i zupełna władza nad Paraſianami temi ſłużyć ma; i do tegoż Biſkupa należy nietylko ſwoię wydawać pozwolenie albo przez ſiebie ſamego, albo przez ſwego Officyała, Parochowi od ſtarſzego Zakonu poſtanowionemu, czyli ten świeckim Xiędzem ieſt lub Zakonnikiem, na odbywanie Parochialnych powinności względem Paraſian świeckich, lecz ieżeliby Biſkup tenże doſtrzegł, iż niedokładnie przez takowych Parochòw. Rząd Paraſii bywa utrzymywany, może, owſzem niekiedy i powinien nalegać u Zwierzchnika Generalnego Zakonu, o oddalenie od Paraſii takowych Parochow, ieżeliby zaś Starſzy Zakonu tego uczy-

pić

mić niechciał, oraz Parochowi nad ſłuſzność ſprzyiał, intereſsowania ſię wtym Stolicy Apoſtolſkiey wezwać powinien:
W tym ſamym rodzaiu nayznakomitſza była ſprzeczka oto, ktòre ſą takie klaſztory, w których Opaci Generalni czyli głowy Zakonu mieſzkanie ſwę ordynaryine i pryncypalne maią. Utrzymywali niektòrzy, iż każdy klaſztor lub mieyſce wktòrym Opat Generalny czyli Zwierzchnik Zakonu mieſzka, i tamże bawi; za mieſzkanie ordynaryne i pryncypalne, brane i uważane bydź powiny, tak dalece iż tym ſamym zaraz, Paroch mieyſca tego od Juryzdykcyi i władzy Biſkupa, zoſtaie wyłączony. Lecz błędne to i od upodobania ſzczegulnie zawiſłe mniemanie, ktòre z ſamey ſtarſzego Zakonu przytomności, mieſzkania ordynaryinego i pryncypalnego bierze na ſiebie nazwiſko, i onęż odmienia: gdy i rozſądnemu rzeczy poięciu i wyrazom Koncylium Trydenckiego ieſt wcale przeciwne; Dla czego, gdy Nam ieſt wiadomo, że w niektòrych Zakonow uſtawach znayduie ſię wyznaczone mieyſce na rezydencyą ſtarſzego
Za-

Zakonu Generalnego, tudzież iego Officyantow, w innych zaś Zakonach gdzie pomienione ustawy i Konstytucye Zakonne w tym przypadku nic niestanowią; podług dawnego zwyczaiu mieysce rezydencyi starszego Zakonu brane bydź powinno: Pomienionych zatym Starszych Generalnych Zakonu w przypadku tym o którym mowa, to mieysce za mieszkanie ordynaryine i pryncypalne miane, i poczytywane bydź powinno, ktòre abo przez Zakonu ustawy, albo zdawnego i trwałego zwyczaiu iest oznaczone, przykazuiemy. Ten zaś szczegulnie klasztor, a nie inny w ktòrym z iakieykolwiek przyczyny Starszy Zakonu przemieszkiwać będzie, za ordynaryine Generała Zakonnego pomieszkanie brany bydź powinien, chociażby wnim nawet tenże Generał aktualnie niemieszkał.

Jeżeliby zaś Zakony iakie czyli zgromadzenia, znaydować się miały, w ktòrych albo z ustanowienia, albo z zwyczaiu, niemasz oznaczonego pewnego Klasztoru na mieszkanie Generała Zakonu. Chcemy aby ten Klasztor za mieszkanie jego ordynaryine i pryn-

cypal-

cypalne był trzymany, ktòry tenże Generał zaraz z początku urzędowania swego, dla siebie i Officyantòw swoich na mieszkanie obierze. Lecz ieżeliby po takowym obraniu mieysca, toż następnie odmieniać chciał; oznaczamy i deklaruiemy: iż ani ten Klasztor w początkach przez niego obrany, ani drugi do którego się na mieszkanie z swemi Ministrami przeniesie, Przywileiu exempcyi czyli wyłączenia, tudzież nazwiska i własności mieszkania ordynaryinego i pryncypalnego mieć nie będzie.

We wszystkich zaś tych wyłączeń od władzy Biskupiey przypadkach, wniczym nienaruszone chcemy mieć Prawo tych Biskupòw; ktòrzy zwyż wzmiankowane Kościoły i ich rządcòw wizytować zwykli, to iest tę Kościoły, ktòre do Klasztorów czyli domów tych są przyłączone, w których Generałowie Zakonu, albo z przepisu ustaw Zakonnych, albo z zwyczaiu, albo nakoniec z obrania, swę maią pryncypalne i ordynaryine mieszkanie, te iednak mieysca wczasie nawet takowey rezydencyi, Bisku-

piey

piey Juryzdykcyi i władzy, były zdawna podległe. Dan w Rzymie u S. Maryi więkſzey, Roku Wcielenia Pańſkiego 1744. Dnia 8. Mieſiąca Liſtopada. Papieſtwa Naſzego 5. Roku.

D. Kardynał Paſsioneus.

Powin-

Powinności i obowiąſki XX. Parochòw, i jnnych Kapłanòw, tak przy Adminiſtrowaniu Sakramentòw, iako i utrzymywaniu ſtarania około Duſz: z Synodu Zamòyſkiego wyięte, i kròtko zebrane.

Z Tytułu Drugiego, --- o Przepowiadaniu ſłowa Bożego, i uczeniu Katechizmu.

Ponieważ niepodobna podobać ſię Bogu bez wiary, wiara zaś z ſłuchania, a ſłuchanie przez ſłowo Chryſtuſowe, ktòre to ſłowo Boże bez przepowiadania ſłyſzeć ſię niemoże, a zatym ludzie nie wiedzą i o końcu do ktòrego ſtworzeni ſą, i o śrzodkach bez ktòrych przyiść do niego niemogą. --- Dla tego Synod S. rozkazuie, ażeby Wielebni Parochowie lud ſobie powierzony w Niedzielę przynaymniey i Swięta uroczyſte,

ſte, według ſwego i ich poięcia, paśli ſłowem Bożym, ucząc tego co każdy powinien wiedzieć.

Ze zaś z doświadczenia pokazało ſię, iż prości ludzie bardziey mleka niż inſzego przygrubſzego pokarmu potrzebuią, dla tego poſtanawia; żeby każdy Paroch każdey Niedzieli iako też i innych Dni kiedy lud większą liczbą zgromadzony będzie w Kościele; uczył go Katechizmu.

Jeżeliby zaś ktòry z tych, ktòrym ſtaranie duſz polecone ieſt, niemaiąc żadney przeſzkody powinności ſwey nie czynił doſyć, ile razy w takowym niedbalſtwie od Dziekana ſwego będzie notowany, tyle razy winy złotych 10. zapłaci, ktòre maią bydź applikowane temu Kościołowi, nad ktòrym przełożonym będzie. Jeżeliby zaś częściey tę ſamę powinność ſwoię miał zaniedbywać, i we trzech Mieſięcach po napomnieniu od ſwego Biſkupa, niepoprawił ſię, tedy ma bydź ſuſpendowany od urzędu ſwego, i karany według woli i zdania tegoż Biſkupa.

Ponieważ zaś żadnego niemaſz ktòryby iaśnie tego niewidział, iako ſzpe-

tna

tna iest rzecz i niebespieczna, gdy ci ktòrzy drugim maią bydź przykładem, i drogi zbawienney uczyć, sami iey niewiedzą, postanawia Synod; aby Xiążka dla nauki XX. była wydana, żeby zaś praca ta daremną nie była, maią wiedzić Wielebni Parochowie, że każdego Roku cztery razy na rok, od ludzi naznaczonych przez Ordynaryuszów, będą examinowani względem pilności w iey czytaniu, i wziętego z niey pożytku, i ciężko będą karani, ieźli się znaydą że byli w tym niedbałemi.

Z Tytułu Trzeciego o Sakramentach i ich Administrowaniu.

Powinien pamiętać Paroch i każdy inny Kapłan do ktòrego Administracya Sakramentow należy; że święte rzeczy traktuie, i dla tego każdego momentu dla wypełnienia tak świętey służby, ma bydź gotowym.

Ktòrzykolwiek Urząd Plebański piastować będą: przy Kościołach swoich ustawicznie mieszkać maią ile będzie można. Starać się też maią, żeby

za-

zawſze byli trzezwemi, aby kiedy nieważnie Sakramentu ktòrego nieadminiſtrowali, albo przynaymniey z grzechem; także żeby intencyą mieli czynić to, co Kościoł S. czyni. W ſamym zaś Adminiſtrowaniu wſzelka poważność na twarzy, i ſkromność iako i wſłowach, wſzelka piękność i czyſtość w ſzatach i naczyniach Swiętych, ma bydź zachowana.

Forma także Sakramentu wyraznie i Nabożnie ma bydź mowiona, i wniey nic ani dodawano, ani odmieniano bydź niepowinno.

Jeżeliby zaś ktòry wokowanym będąc do Adminiſtrowania ktòrego Sakramentu, niedbaley ſię ſtawił w ſwoiey powinności, albo uczynił co mniey przyſtoynego; takowy ciężko od Biſkupa ma bydź karany, a tym cięższey ieſzczcze, ieżeliby kto przez iego niedbalſtwo, bez Chrztu albo ſpowiedzi, wijatyku, i oſtatniego pomazania, miał zeyść z tego świata.

Zeby wierni z tym więkſzym Nabożeńſtwem i utściwością i obſitſzym pożytkiem Sakramenta SS: przyimować mogli, napomina Synod i ſurowo przykazu-

kazuie Parochom, żeby nim tę administrować będą, ich używanie, moc i skutek, krotko i według poięcia każdego ludziom tłomaczyli.

Ponieważ we wszystkich rzeczach dla zachowania zgody i pokoiu pewny porządek iest postanowiony, i nienależy żeby ieden w drugiego źniwo sierp zapuszczał, ale żeby każdy trzody sobie powierzoney pilnował; Synod idąc za przykładem Koncylium Trydenckiego surowo przykazuie, żeby żaden Kapłan, oprocz niebespieczeństwa śmierci i cięszkiey potrzeby, za granicę swoiey Parafii, albo też i w swoiey, cudzym Parafianom zwłaszcza Obrządku Łacińskiego Sakramentow Administrować nieważył się; bez pozwolenia właśnego Parocha. Jeżeliby zaś inaczey czynił, takowy od urzędu ma być suspendowany, i karany podług zdania Biskupa.

Z Paragrafu Pierwszego o Chrzcie.

MAterya Chrztu iest woda szczyra i przyrodzona: forma zaś w wymowieniu tych słow zależy, -- Chrzci się

ſługa albo ſłużebnica Boża, W Jmie Oyca, i Syna, i S. Ducha Amen.

Ceremonie w adminiſtrowaniu Chrztu, inne żadne niemaią bydź używane, oprocz tych tylko, ktòre od Przodkow Naſzych poſtanowione ſą, i do tychczas w Kościele wſchodnim zażywane, i w nowym rytuale albo trebniku wyrażone. Parochowie ſą ordynaryini tego Sakramentu Adminiſtratorowie, albo ci, ktòrym na mieyſcu ſwoim to polecą to ieſt inni Kapłani.

Pod czas iednak potrzeby, może Dyakon, owſzem i świecki Człowiek nietylko męſzczyzna ale i białogłowa Chrzcić; ſądzi więc Synod za rzecz bardzo potrzebną napomnieć wſzyſtkich Parochow, i onym przykazać, żeby proſtych ludzi pilno uczyli, oſobliwie zaś baby dzieci przy narodzeniu przyimuiące wſzyſtkiego tego, cokolwiek ieſt potrzebnym do tego Sakramentu.

Gdy zaś dziecie przywatnie ochrzczone przy życiu dłużey zoſtanie, ma bydź zanieſione do Kościoła, żeby ceremonie te, z któremi ſię zwykł ten Sakrament dawać, dopełnione bydź mogły. Kię-

Kiedy zaś słuszne powątpiwanie bydź może, że dziecie nieważnie ochrzczone, powtornie pod kondycyą ma bydź ochrzczon w ten sposob: - Jeżeli nie iest ochrzczony ten sługa Boży, chrzcisię, Jmie Oyca, i Syna, i S. Ducha Amen. Toż samo czynić się ma, kiedy znaydą dziecie z kartką przywiązaną u szyi, którą się oznaymuie że iuż iest chrzczone, a iednak wszystkie okoliczności dobrze zważywszy, pewności nie będzie o iego ochrzczeniu.

Jeżeli się wydarzy że Obrządku Naszego Paroch, albo z potrzeby, albo za pozwoleniem Łacińskiego Parocha, dziecie z rodzicow tegoż Obrządku urodzone chrzcić będzie, w takim razie nie powinien dziecięciu temu dawać Sakramentu Bierzmowania, lecz przeczytawszy Ewangelią, tu się zastanowić ma, i daley niepostępować. Swiadectwo ochrzczenia do Parocha iego własnego powinien odesłać, aby w metrykę było w pisane. Jnaczey czyniący surowo ma bydź karany, według zdania i upodobania Biskupa własnego.

Lubo dawno iuż zakazano ieſt przez kanony, chrzcić dzieci tak po Domach, iako i po Dworach, oprocz ciężkiey potrzeby; uważaiąc iednak położenie tuteyſzego kraiu, tak względem ſamych Parochow iako też względem Dzieci zdało ſię, uchylic nieco rygoru Prawa przerzeczonego. Y dla tego, rozkazuie pod karą która ſię będzie zdawała Biſkupowi mieyſcowemu, żeby kiedy ſię dziecie narodzi na tym mieyſcu gdzie Kościoł ieſt Paraſialny, w tymże Kościele było chrzczone, ieżeli zaś daleko od Kościoła, wolno będzie doyść albo doiechać do domu i tam onęż ochrzcić, w zimie iednak tylko.

Jednego także maią przyimować kuma i iednę kumę do Chrztu, iako też i do Sakramentu Bierzmowania, takich zaś; ktòrzy umieią i wiedzą taiemnice Wiary Naſzey.
Do tego maią ich uczyć że trzymaiąc do Chrzſtu, zaciągaią Duchownę pokrewieńſtwo, rozwięzuiące Małżeńſtwo między przyimuiącym że Chrztu i Bierzmowania, i między ochrzczonym i Bierzmowanym, i między rodzicami ich tylko. Nako-

Nakoniec powinni Parochowie osobliwą mieć Xięgę dla tych, co się Chrzcą, ktòrych maią w pisywać, to iest Ochrzczonego, rodziców iego i ich przezwiska, także kuma i kumę, tudzież Dzień i Miesiąc Chrztu.

Tę Xięgę Sukcessorom swoim po sobie zostawić maią, ażeby wiecznemi czasy przy Kościele zostawała. Jnaczey czyniący Parochowie maią bydź karani od swoich Biskupow albo pieniężną, albo też inszą iaką karą.

Z Paragrafu Drugiego o Bierzmowaniu.

SAkrament Bierzmowania w Kościele Wschodnim, Parochowie zwykli Administrować, niezwyczaynym Prawem pozwolenia Biskupiego, i za dyspensą osobliwą Stolicy Apostolskiey: którego iako i Chrztu powtarzać, nię iest wolno.

Chryzma S. z Oliwy i Balsamu złożone, od Biskupa poświęcone materyą iest daleką tego Sakramentu, i Oliwa w nim znaczy czystość sumienia, a bal-

a balſam wonią dobrey ſławy: w ſamym zaś pomazaniu Bierzmuiącego ma być zachowany Obrządek tenże ſam, który dotych czas Kościoł Wſchodni zachował.

Forma ta ieſt, -- Pieczęć i dar Ducha S.

Biſkupi każdego roku powinni poświęcać Chrizmę, i to przez Dziekanòw Parochom ma bydź rozdawane. Po ktòrego odebraniu, ſtare niema być więcey używane, lecz oſtatki iego albo na kamieniu, albo na cegle przyſtoynie ſpalić, popioły zaś z niego do ſadzawki S. wſypać należy.

Chryzma niepowinno bydź chowane w żadnych ſzklannych glinianych, i moſiężnych naczyniach, lecz tylko wsrebrnych, albo cynowych, i na przyſtoynym mieyſcu w Kościele, nigdy zaś w domu prywatnym. Kto inaczey czynić będzie, ma bydź karany karą pieniężną, i inną według zdania Biſkupa.

Z Paragrafu Trzeciego o Eucharyſtyi.

Ponieważ materya tego Sakramentu w Kościele Wſchodnim, ieſt ſam tylko Chleb Pſzenny kwasny, i Wino z win-

winney macicy, przykazuie Synod; żeby Kapłani, tylko tego Chleba zażywali, pod karą utraty Beneficyum i urzędu, i innemi karami, które się będą zdawały Biskupowi: życzy oraz aby każdy go sobie robił w domu właſnym, nie kupuiąc go na rynku, Wino także niepowinno bydź żócciałe, zepsute, lub z innym trunkiem zmieszane.

Łubo w Kościołach Wschodnich zwyczay był dawny, i dotąd zachowuie się; małe dzieci, i chłopców rozumu niemaiących, przypuszczać do Kommunii, Synod postanowił, żeby odtąd takowe dzieci małe, gdzie to bydź może bez pogorszenia: niebyły przyimowane do Kommunii, poki przez pilny examen i naukę, niepokaże się, że są takiego wieku i rozsądku, iż mogą rozsądzić i rozeznać, chleb ten Boski, i ciało Chrystusowe, od innego prostego Chleba.

Zwyczay poświęcania w Wielki czwartek większey iedney Hostyi, i oney przez rok cały dla chorych chowania, zupełnie Synod znosi i zakazuie: lecz żeby dla chorych małe cząstki każdego osmego Dnia, a przynaymniey Piętnastego, zawsze Parochowie poświęcali surowo

przy-

przykazuie: inaczey czyniący, ciężko maią bydź karani od fwoich Bifkupòw.

Kommunikanty ieżeli nie wsrebrnym, przynaymniey w Cynowym naczyniu ofobliwie na to zrobionym, chowane byc powinny: łyżeczki także ieżeli niesrebrne, Cynowe przynaymniey bydź maią.

Lampa przed Cymboryum w Kościołach bogatfzych wprowenta, dzień i noc, w uboższych zaś przynaymniey w Niedzielę i Swięto pod czas Mfzy Wielkiey, palona bydź powinna.

Z Paragrafu Czwartego, o celebrowaniu Mfzy S.

Lubo Chleb tak kwasny iako też prasny, ieft prawdziwą materyą poświęcania Sakramentu Eucharyftyi; każdy iednak Kapłan powinien iść za zwyczaiem i Obrządkiem własnego Kościoła. Dla tego Kapłanom Nafzego Obrządku, niewolno poświęcać na prasnym pod takową karą, pod iaką Kościòł Łacińfki fwoim zakazuie; to ieft pod oddaleniem od urzędu i Beneficyum.

Zdało fię Synodowi i to iefzcze zakazać Kapłanom, żeby żaden z nich

nie-

nieważył się cząstek od siebie poświęconych posyłać do Kościoła Łacińskiego, żeby tam od Kapłana tegoż Obrządku omoczone we Krwi Pańskiey, mogły się rozdawać na Kommunią ludziom Obrządku Greckiego. Ktoby ważył się to czynić ma bydź surowo karany.

Synod Zakazuie; ażeby żaden z Kapłanow nieważył się odprawiać w mieyscu innym Mszy, tylko w Kościołach na to poświęconych, albo Benedykowanych, bez osobliwego pozwolenia swego Biskupa, ktòrę za wielką potrzebą i przyczyną dane bydź może.

Ponieważ czystość i piękność w ochędostwie ciała Kapłańskiego, znakiem iest piękności i czystości wewnętrzney tegoż; rozkazuie Synod Kapłanom wszystkim, żeby maiąc celebrować, przystoynie starali się bydź przybrani.

Także rozkazuie; żeby Ołtarze, tuwalnie, ampułki, i odzienie, ubior, i inne ozdoby Kościelne, iako nayczyściey i nayprzystoyniey chowali; Korporałow żeby do mycia białogłowom niedawali, lecz sami onęż iak nayczęściey umywali; stare zaś i podarte Dziekanom oddawali, ci zaś nietrzyma-

ma-

maiąc ich u siebie, powinni oneż oddawać Biskupom, żeby były spalone. Tuwalnie też stare i poszarpane, maią bydź spalone, nieobracaiąc ich na żadną światową potrzebę.

Ołtarz trzema tuwalniami, albo przynaymniey dwoma nakryty być powinien: i żeby iedna z nich we dwie była złożona, tak: aby między spodniemi i zwierzchnią, położony był Antymis. Na tuwalniach zaś żeby leżał Korporał, ktòrego wszyscy zażywać maią.

Jeżeliby zaś ktòry Kapłan temu dosyć nieuczynił, tuwalni i Korporału według opisania teraźnieyszego, na Ołtarzu swym nie miał, taki winy 50. złotych zapłacić ma, za ktòre, przerzeczone tuwalnie i Korporały, sprawić się maią.

Lubo dawny iest zwyczay Kościoła Obrządku Naszego, do oczyszczenia patyny i Kielicha zażywać gąbki: Synod iednak ten zwyczay znosi, i nakazuie; ażeby palcem patyna podług zwyczaiu Kościoła Łacińskiego, Kielich zaś chusteczką były oczyszczane.

Gdy licznemi Kanonami iest zabroniono, żeby żaden podrożny nieznaiomy

my, żaden z cudzey Dyecezyi Duchowny jakiżkolwiek, bez liſtu teſtymonialnego Biſkupa niebył przypuſzczany; Synod Kanony tę chcąc zachować ſurowo rozkazuie, ażeby żaden Kapłan, tak Swiecki, iako i Zakonnik, iakiegokolwiek urzędu, niebył przypuſzczany do celebrowania Mſzy, i innych Sakramentów ſprawowania; bez świadectwa ſwego Biſkupa, przynaymniey w tym roku danego. Ktoby zaś ważył ſię inaczey czynić, ma bydź karany zawieſzeniem od wſzelkiey funkcyi Kapłańſkich, przez trzy Mieſiące; i innemi penami według zdania mieyſcowego Biſkupa.

Czas zaczynania Mſzy Parochialney powinien bydź oznaczony, dla większey Parafian wygody. Ta zaś Mſza zaczynana bydź powinna przed południem, wyiąwſzy Wigilią Bożego Narodzenia, i Epifanii czyli Bohojawłenia, Wielkiego Czwartku, i Wielkiey Soboty.

Z Paragrafu Piątego o Pokucie.

Napomina Synod ludzi wſzyſtkich, aby trzy razy przynaymniey do roku, to ieſt na Zmartwychſtanie Pańſkie, (na które pod karą klątwy to czynić powin-

nia

nie) na Zaśnienie Nayświętszey Panny i na Narodzenie Chrystusa Pana, podług ustanowienia Kościoła Wschodniego spowiadali się, i Kommunikowali.

Sami też Kapłani często spowiadaiąc się grzechòw swoich, wiernych nietylko słowem, ale też i przykładem uczyć maią.

Ktòrzy Parochialnego Kościoła niemaią, choćby Zakonnicy byli: spowiedzi słuchać niepowinni, poki od Biskupa approbowani nie będą, ktòrzy inaczèy czynić będą, takich klątwie w ktòrą samą rzeczą wpadać maią poddaie.

Z Paragrafu Szostego o Ostatnim pomazaniu.

Materya tego Sakramentu iest oliwa, ktòrą iako zdawnych wieków w Kościele Wschodnim wolno było prostym Kapłanom święcić, tak im i teraz Synod tey mocy, i władzy nieodeymuie. Ponieważ zaś tegoż S. Kościoła nauka każe: a żeby cokolwiek po pomazaniu chorego tey oliwy zostanie, spaloną była wszystka, niechowaiąc dla drugiego chorego, maią się strzedź Parochowie żeby nigdy niebyli u siebię

bez

bez oliwy, pod ciężką karą od ſwego Biſkupa, ieźliby mniey dbałemi oto okazali ſię. Zdało ſię iednak temu Synodowi niebronić tąż oliwą S. raz poświęconą i więcey ludzi pomazywać, lecz w takim tylko razie, kiedy w iednym domie więcey będzie niebeſpiecznie i śmiertelnie chorych, albo pod czas powietrza. Y dla tego każdy Kapłan powinien mieć u ſiebie w Kościele naczynie iakie małe srebrne, albo cynowe do tego tylko zrobione, w ktòrym może ſię przyſtoynie poświęcać, i w namienionych tylko przypadkach zatrzymać.

Co ſię tyczy formy, ta zachowana ma bydź ta ſama, ktòra do tych czas w zażywaniu była w Kościele Wſchodnim.

Łubo zaś w Kościele Greckim zwyczay był iako i w Łacińſkim, kiedy ten Sakrament miał bydź dawany, ſiedmiu ſprowadzać Kapłanòw do Domu chorego, a przynaymniey trzech, Synod poſtanawia: żeby kiedy ſiedmiu Kapłanow być niemoże, ieden Kapłan ten Sakrament adminiſtrował: który, cały Kościół w oſobie ſwoiey reprezentuie.

Ponie-

Ponieważ zaś Ceremonie ostatniego pomazania w Kościele Greckim bardzo są długie, obrzędy zaś i ceremonie, postanowione są dla Sakramentów, a nie Sakramenta dla ceremonii; postanawia: aby w przypadku bliskiey chorego śmierci, ieden go dawał Kapłan, i dla tego roskazuie żeby nowy Obrządek w ktòrymby się opuszczały dłuższe Modlitwy, Epistoly, i Ewangelie, był złożony. Jednak taki Obrządek na ten czas ma się tylko zażywać, kiedy będzie bliska obawa śmierci.

Strzedź się maią nakoniec Kapłani, aby tego Sakramentu niedawali albo zdrowym, albo mało co chorym.

Z Paragrafu Osmego o Małżeństwie.

Ponieważ Obrządek tego Sakramentu, iednakowy niemal iest w Naszym Kościele, iako i Łacińskim; a zatym niepotrzebuie żadney poprawy ani odmiany, dla tego niewolno od sposobu administrowania iego odstępować.

A że Kościoł iest własne Sakramentow mieysce; po domach przywatnych, bez pozwolenia biskupa, slubu dawać nie iest wolno.

Ci

Ci co zechcą przyſtępować do tego Sakramentu, powinni umieć Modlitwę Pańſką, pozdrowienie Anielſkie, ſkład Wiary, i inne rzeczy do zbawienia potrzebne,

Zeby Paroch mogł lepiey wiedziec, czyli niemaſz iakiey przeſzkody w zabieraiącey ſię parze do Małżeńſtwa, a powinien uczynić trzy Zapowiedzi przed ślubem, pod czas Nabożeńſtwa Wielkiego, we trzy dni Swięte po ſobie naſtępuiące: kiedy zaś ci którzy chcą ślub brać, będą z dwoch Parochii; i w drugiey zapowiedzi czynione bydź powinny. Kto bez zwykłych zapowiedzi da ślub bez dyſpenſy Biſkupa, ma bydź ſuſpendowany od urzędu przez lat trzy, i podług zdania Biſkupa karany.

Tym bardziey ieſzcze, ma ſię ſtrzedz dawać ślubu włocięgom, poſtronnym, i nieznaiomym ludziom, i dla tego kiedy obcy ludzie potrzebować będą ślubu, niewprzody zapowiedzi czynić ma, poki Jnkwizycyi o wolnym ich ſtanie nieuczyni, i poki zaświadczenia z tey Dyecezyi w ktòrey mieſzkali i bawili ſię, nieotrzyma.

Kie-

Kiedy zaś będzie ſzło o danie ſzlubu z drugiego Pańſtwa Oſobom takim, ktorę nigdzie niemieli pewnego mieſzkania i ſtałego, ani świadkowie na to bydz mogą że ſą ſtanu wolnego, ani żadne od Biſkupow na piſmie zaświadczenie, tedy takim niema bydź dany ślub poty, poki nie przyſięgną, albo przed Biſkupem, albo z iego zlecenia przed Dziekanem, że ſą wſtanie wolnym. Jeżeliby zaś potym okazało ſię krzywoprzyſięſtwo; tacy do Sądu Swieckiego po ukaranie oddani bydź maią.

Zaden Paroch niema ſię ważyć dawać ślubu takim, o których ieſt wiadomość, że iedno z nich albo drugie nie ieſt w ſtanie wolnym, poki wprzod przed Biſkupem przez Swiadkow, albo inne dowody nieokaże ſię, że już Mąż albo żona umarła.

Jeżeli zaś który inaczey uczyni: powinien bydź oddalony od Beneficyum, i inſzą karą karany, podług zdania Biſkupa.

Strzedź ſię także maią pilno, błędu tego między nieumieiętnemi znayduiącego ſię; żeby miało wolno bydź

takie-

takiemu mężowi ktòrego żona porzuciła, na ſtronę odeſzła, i przez ſiedem lat niemaſz żadney o nim wiadomości ieźli żyie, albo też żonie którą mąż iey porzucił i o iego życiu wiedzieć niemoże; aby takowym tym ſamym, ślub dawać wolno było.

Ponieważ zaś do waloru Małżeńſtwa nayiſtotniey potrzebne ieſt dobrowolne zezwolenie, maią wiedzieć rodzice, i inni wſzyſcy pod ktorych władzą zabieraiący ſię do ſtanu Małżeńſkiego zoſtaią; iż ieźliby albo ich do ślubu przymuſili, albo Parocha znaglili do dania bez zapowiedzi ślubu; w klątwie zoſtaią. Parochow zaś Synod napomina, aby mężnie ſtawili ſię wtakich przypadkach; i wcałości przepiſy Kościelne zachowywali.

Metryka ślubow nakoniec przez Parochow porządnie ma bydź zapiſywaną.

Z Tytułu Dziewiątego o Dziekanach.

Oprocz tego co należy do urzędu Dziekanow, to ieſt: żeby donoſili do Bi-

ſkupa, ieżeli ktòrych znaydą w ſwoim Dekanacie niechowaiących Dekretow i uſtaw Synodu tego, niedbałych w urządzie ſwoim Parochialnym, piiaństwem bawiących ſię, albo innym ſpoſobem Paraſian ſwych gorſzących, czy to Kapłanow, czy też Swieckich, zdało ſię ieſzcze Synodowi przydać i to, że ciż maią pod czas Wizyty Biſkupowi ſwemu aſſyſtować, albo inſzemu Wizytatorowi w ſwoim Dekanacie, i onego o ſtanie Kościołow, tudzież o ſprawowaniu ſię Parochow informować.

Do tego: powinien także w rok po wizycie Generalney, ſwoię Dziekanią wizytować, ſtaraiąc ſię, żeby Dekreta Wizyty Generalney do ſkutku były przywiedzione, i dobry porządek we wſzyſtkim był zachowany. Odprawuiący zaś takową Wizytę pilno ſtrzedz ſię maią, żeby nic zgoła niebrali, ani wymagali, oprocz tego co należy do ſuſtentacyi ſwoiey, ſłużącego ſwego iednego, i dwoch koni.

Jna-

Jnaczey czyniący, oprocz kar ktòrę Synod w Tytule szostym o Biskupach ustanowił, to iest wrocenia w dwoynasob, maią bydź ieszcze karani surowo od swego Biskupa.

Sami nakoniec Dziekani maią uważać, że są Pasterzami Pasterzow w swoiey Dziekanii, i dla tego; pobożnością, gorliwością, rostropnością swoią, innym przykładem bydź powinni: i ieżeli występkow i excessow Biskupom donosić niebędą, i urzędowi swemu dosyć czynić: Dusz tych będą patrzyć z rąk ich.

Z Tytułu Dziesiątego: o Parochach, i Parochiach.

Parochow urząd za naycięższy przyznać należy, dla tego; iż są Pasterzami Trzody Chrystusowey, ktòrey powinni bydź wzorem i przykładem, gdyż iak mowi Swięty Grzegorz — Ze trzoda ośle p leci w przepaść, kiedy widzi Pasterza swego po rowach i dołach grzechow biegaiącego.

Każdy zatym powinien ſię ſtarać, żeby wſzyſtkim pokazał to, co imieniem znaczy, i tak żył, żeby mogł bydź trzody ſwoiey przykładem.

A że oddalenie ſię Paſterza od trzody, okazyą daie wilkom do nachodzenia na nią, Synod poſtanawia, żeby wſzyſcy przy ſwoim Kościele mieſzkali, i Nabożeńſtwo należyte, zwłaſzcza w Niedzielę i Swięto odprawowali zawſze.

Jeżeliby zaś kiedy przytrafiło ſię, żeby niemogli bydź wdomu, maią przeſtrzedz Dziekana ſwego; żeby na ich mieyſce innego naznaczył: a ieżeli nie mogliby doſtać na ſwoię mieyſce innego Kapłana, w Niedzielę, albo w Swięto przed ſwoim odiazdem, oświadczyć maią ludowi, że muſzą na czas z domu oddalić ſię, żeby dla Nabożeńſtwa, lub inney Duchowney potrzeby do bliżſzey Cerkwi i Parocha, udawali ſię.

Zaden zaś niepowinien ſię dłużey abſentować nad Niedziel trzy, ani bez

wa-

ważney przyczyny, ktòrą Dziekanowi ſwemu opowiedzić powinien.

Ktòry zaś z Parochow inaczey uczyni, powinien bydź karany winą złotych 50. ktòre maią bydź obrocone na potrzebę, i pożytek iego Kościoła.

Jeżeli ktòry zechce dłużey abſentować ſię, albo do drugiey przenieść ſię Dyecezyi, powinien na to wziąść pozwolenie, albo liſt dimiſſoryalny od właſnego Biſkupa.

Każdy Paroch; Metryki cztery mieć powinien, to ieſt: wpierwſzym regeſtrze wſzyſcy Paraſianie jego, powinni bydź ſpiſani, w Drugim Ochrzſzczeni, w Trzecim ślub biorący: w Czwartym umarli: ktòry zaś takowych Xiąg czyli Metryk mieć niebędzie, powinien zapłacić *Złł:* 50. ktòre maią bydź obroconę na potrzebę i pożytek jego Kościoła.

Przeſtrzegać także ma, aby wierni, oboiey Płci, przynaymniey raz w Rok na Wielkanoc, ſpowiadali ſię, i Kommu-

munikowali. Jeżeli by zaś ktòrego z swych Parafian postrzegł w tym niedbałego, donieść do Biskupa powinien.

Ponieważ z powierzchownego odzienia pokazuie się wewnętrzna Duszy ozdoba, każdy powinien zażywać sukni przystoyney, czarney, i długiey.

Z Pijaństwa pochodzą swary, zwady, zaboystwa, rany, i inne krzywdy, oraz grzechy, strzedź się więc tego pilnie maią: i wszelkich takowych unikać Kompanii, mianowiciey z ludźmi prostemi, a to pod karą zawieszenia od nabożeństwa, w ktorą rzeczą samą wpadać maią, i pod inнemi karami pieniężnemi, według woli mieyscowego Biskupa.

Strzedź się także maią podeyrzanego uczęszczania do cudzych żon, i innych Niewiast, inaczey maią podlegać karaniu, przez Koncylium Trydenckie postanowionemu, i innym karom.

Szynkòw u siebie niemaią trzymać, ani takiemi rzemiosłami się bawić, ktore nieprzystoią na stan Kapłański.

Kupiectwiem, włodarstwem, i innemi sprawami świeckiemi, nie maią się bawić, ani też po jarmarkach iezdzić, nakształt świeckich, dla Kupowania albo przedawania, lecz ieżli maią Kupować, innego wysłać maią, aby im to sprawił, co potrzeba.

Czeladkę swoię, i innych domowych, taiemnic wiary S. i innych rzeczy potrzebnych uczyć powinni, i być rządnemi. Nie może albowiem ten, miec należytego starania około Kościoła, ktory Domu swego rządzić nie umie.

Synòw, ktòrych widzić będą zdatnieyszych do Stanu Kapłańskiego, zawczasu uczyć powinni, i do Szkoł Publicznych, i Seminaryòw oddawać.

W Swary, i zwady, tak z sobą samemi, iako też z Swieckiemi, zadne nie maią się wdawać, a daleko ieszcze

bar-

bardziey maią się strzedź, bicia się z kimkolwiek, inaczey maią być za to karani więzieniem, podług wielkości uczynku. Jeźli zaś ktòry zwadziwszy się z drugim, tamtego pobiie, od Ołtarza wstrzymać się powinien, pòki rozgrzeszenia od klątwy nieotrzyma, albo od Biskupa, ieźli pobicie nie będzie nazbyt ciężkie, albo też od kogo innego, do ktòrego to z Prawa należy, ieżeli pobicie będzie przycięższę.

Kiedy zaś ktòry w takowym razie zechce zwyczayne odprawować Nabożeństwo, i Sakramenta administrować: taki ma wiedzić, że w pada in irregularitatem, i od Beneficyum powinien bydź oddalony.

Z Tytułu Trzynastego, O Kościołach i nieoddalaniu ich Dòbr,

Ponieważ dom Boży, domem Modlitwy być powinien, a nie schowaniem rzeczy światowych: dla tego Synod postanawia; ażeby Klerycy, ani swoich rze-

czy

czy nieznoſili do Kościołow, i w nich onych niechowali, ani też drugich obcych, wyiąwſzy woyny, i niebeſpieczeńſtwa od nieprzyiaciela, Ognia nagłego, i inney gwałtowney potrzeby, tak iednak, żeby za uſtaniem potrzeby, natychmiaſt rzeczy z Kościoła były wynieſione.

Ochędoſtwa Kościelne i apparamenta, ażeby wſzędzie były, i żeby podarte albo też brudne niebyły, pilno tego maią przeſtrzegać Dziekani, i wizytatorowie: ieżliby zaś Parochów których w tym wykrocznych znaleźli, takich powinni donieść do Biſkupa.

Samych też apparamentòw dwa jnwentarze każdego Kościoła maią być ſporządzone; z których ieden przy Kościele zoſtawiony, a drugi do Kancellaryi Biſkupiey odeſłany bydź ma.

Zaden niema ſię ważyć Dòbr Kościelnych ani przedawać, ani zaſtawiać, ani też innym iakim ſpoſobem od Kościoła oddalać, pod utratą urzę-

du

du i Beneficyum. Które zaś ſą iuż oddalone, żeby nazad odzyſkiwane były, ſtarania dokładać maią Xięża Parochowie; do czego radą i pomocą Biſkupi mieyſcowi onym że być powinni.

KONIEC.

RE-

REGESTR

RZECZY, W TYM DZIELE ZNAYDUIĄCYCH SIĘ.

De-

REGESTR

O Prze-

REGESTR

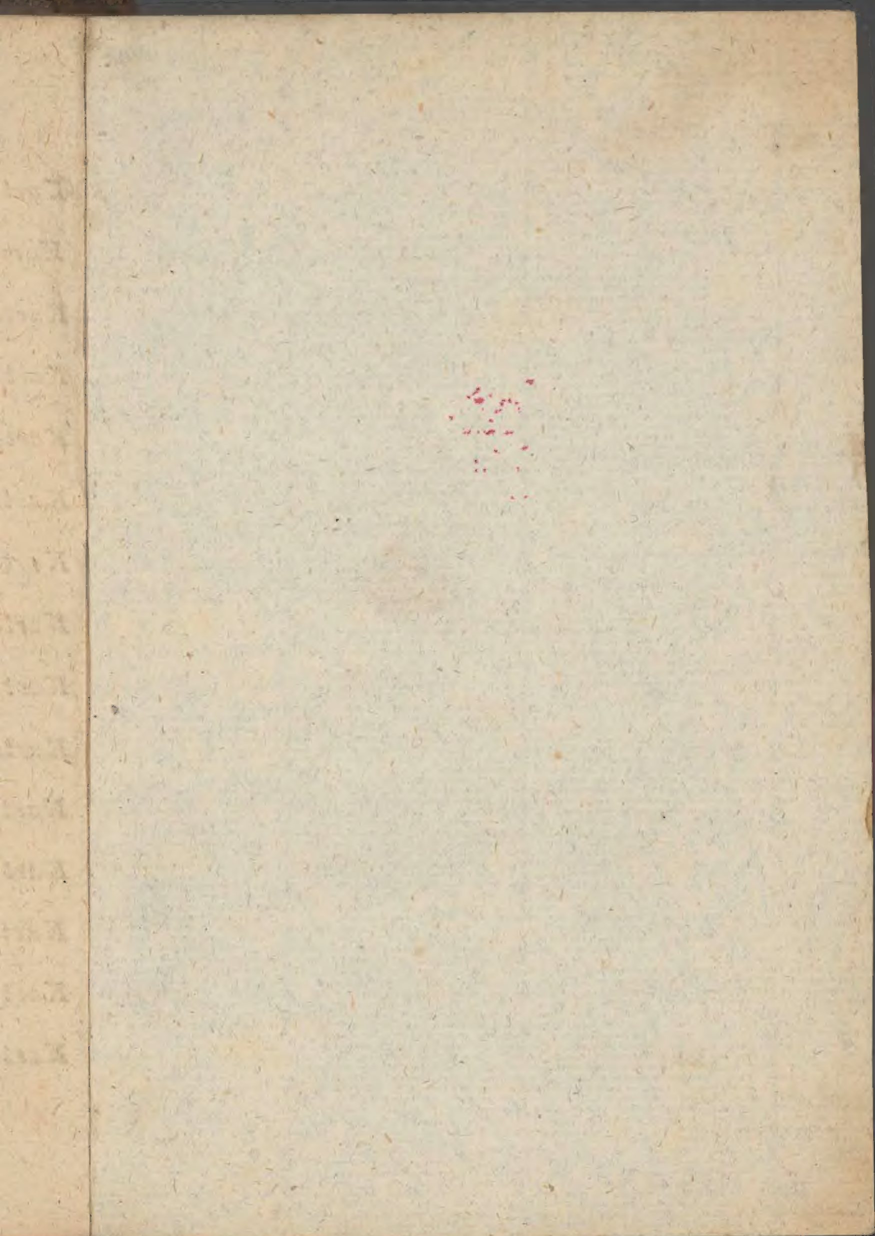

OMYŁ-

OMYŁKI w DRUKU

Karta 19. Wierſz 18. z Stronny
czytay z Strony.
Karta 34. Wierſz 8. ſzczegulney
czytay ſzczegulniey.
Karta 34. wierſz 18. poſtanowiena
czytay poſtanowienia.
Karta 38. wierſz 14. powątpiewaniom
czytay powątpiwaniom.
Karta 53. wierſz 21. wyſyſłać
czytay, wyſyłać.
Karta 61. wierſz 15. poſtanowiena
czytay poſtanowienia.
Karta 75. wierſz 1. zaney
czytay żadney.
Karta 79. wierſz 24. pozwemiecie
czytay powezmiecie.
Karta 83. wierſz 6. ſtaronnością
czytay ſtarannością.
Karta 89. wierſz 26. Peprzednik
czytay Poprzednik.
Karta 95. wierſz 21. choccy
czytay choćby.
Karta 96. wierſz 3. Swięteczne
czytay Swiąteczne.
Karta 111. wierſz 18. Sakramenków
czytay Sakramentów.
Karta 126. wierſz 25 przywatnych
czytay prywatnych.
Karta 127. wierſz 20. włocięgom
czytay włoczęgom.

Koronan

67

1806

1807.

1808.

